

Ήθραμεο
Στις
Λάρσα (οφθίση)
Αιγαίου (μενιά)

Ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία βρίσκεται σὲ κρίση. Τό διαπίστωσε καί ὁ κ. πρωθυπουργὸς στὴν ὁμιλία του στὰ ἐγκαίνια τῆς Δ.Ε.Θ.

Ποιά εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κρίσης αὐτῆς.

Ἡ πιὸ χειροπιαστὴ ἐκδήλωση εἶναι ὁ πληθωρισμός. Οἱ τιμές αὐξάνουν συνεχῶς. Τὸ τέλος τοῦ χρόνου ἡ ζωὴ θὰ ἔχει ἀκριβήνει κατὰ 25% ἢ ὅχι 30%. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι ἡ τιμὴ τῶν ἑφημερίδων πού ἀπὸ 2 δρχ. ἄλλοτε αὐξήθηκε σὲ 15. Μένει οὖν 2 χρόνια τοῦ 100 ἔχει τὴν ἀξία ἐνῶ 50

Ἡ ἑλλάδα βρίσκεται σὲ κρίση. Κρίση βαθειὰ ποὺ χαρακτηρίζει ὅλους τοὺς τομείς τῆς ζωῆς μας. Ἀς δοῦμε ποιά εἶναι τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς κρίσης αὐτῆς

Πληθωρισμός

Ποιά ή έννοια του πληθωρισμού.

Ο πολύς κόσμος ταυτίζει τον πληθωρισμό με την αύξηση των τιμών. Μπορούμε φυσικά νά μιλάμε έδω για μείωση της αγοραστικής αξίας του νομίσματος αντί για αύξηση του τιμαρίθμου. Είναι τό ίδιο πράγμα. Λέμε π.χ. πώς από τό 1974 μέχρι σήμερα οί τιμές διπλασιάστηκαν ή πώς ή δραχμή έχασε τό 50% της αγοραστικής της αξίας, δηλαδή ένα χιλιάριο σημερινό αξίζει όσο ένα πεντακοσάριο τό 1974. Ο όρισμός αυτός κάλυπτει κάπως τό φαινόμενο αλλά δέν έπαρκει. Κι αυτό είναι τό σημείο πού θά ήθελα νά τονίσω. "Ας υποθέσουμε πώς διπλασιάζονται όλες οί τιμές και ταυτόχρονα διπλασιάζονται όλα τά εισοδήματα. Τότε έχουμε βέβαια αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών, αλλά κανένας δέν ένοχλείται άπ' αυτό, γιατί μέ τά αύξημένα εισοδήματα μπορούν νά αγοράστούν οί ίδιες ποσότητες αγαθών πού αγοράζονταν και πριν, απλώς τά νούμερα είναι μεγαλύτερα, και τίποτε άλλο. Ότε τό φαινόμενο του πληθωρισμού δέν χαρακτηρίζεται από την άπλή αύξηση των τιμών χαρακτηρίζεται και από την άνισοταχή μεταβολή τιμών και εισοδημάτων. Δηλαδή όταν αύξάνουν οί τιμές δέν αύξάνουν μέ την ίδια ταχύτητα και ταυτόχρονα όλα τά εισοδήματα. Αυτό σημαίνει πώς πολλές κατηγορίες εισοδηματιών δέν έχουν πιά αρκετές χρηματικές μονάδες για ν' αγοράσουν τά ίδια αγαθά πού αγοράζαν και πριν. Από τό σημείο αυτό αρχίζει τό πρόβλημα. Όστε ο πληθωρισμός δέν είναι απλώς ή γενική αύξηση των τιμών αλλά ή αύξηση τιμών και εισοδημάτων μέ διαφορετικό ρυθμό.

Ποιές οί συνέπειες του πληθωρισμού.

Από τον όρισμό πού δώσαμε φαίνεται καθαρά ποιά είναι ή κυριότερη συνέπεια του πληθωρισμού. Αφού όρισμένα εισοδήματα αύξάνουν μέ μικρότερη ταχύτητα σέ σχέση μέ τί τιμές των αγαθών αυτό σημαίνει πώς οί αντίστοιχες κατηγορίες εισοδηματιών χάνουν αγοραστική δύναμη και αυτή ή αγοραστική δύναμη πάει στά χέρια των πωλητών των αγαθών γενικά και ειδικότερα των μεγάλων επιχειρήσεων, πού μπορούν νά καθορίζουν σχεδόν άνέξελεγκτα και όποτε-

—δήποτε ύψηλές τιμές πώλησης τῶν ἀγαθῶν. Ποιά εἶναι τὰ εἰσοδήματα πού βραδυποροῦν στόν πληθωρισμό; Εἶναι κυρίως τὰ εἰσοδήματα τῶν πάσης φύσεως ἐργαζομένων καί τῶν συνταξιούχων, τὰ ὅποια προσδιορίζονται συμβατικά καί δέν εἶναι δυνατό ν' ἀναπροσαρμόζονται μέ εὐκολία.

Ὁ πληθωρισμός εἶναι στήν οὐσία γιά τούς ἐργαζομένους μηχανισμός ἀφαίρεσης ἀγοραστικῆς δύναμης ἢ ἀλλίωτικα μηχανισμός εἰσοδηματικῆς ἀναδιανομῆς πού λειτουργεῖ σέ βάρος τους καί ὑπέρ τῶν πωλητῶν καί πρό πάντων τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν καί βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων.

Μιά ἄλλη σημαντική ἐπίδραση τοῦ πληθωρισμοῦ εἶναι ὅτι ἀποθαρρύνει τήν ~~ἀποταμιευτική διάθεση τοῦ κοινοῦ~~ καί ζημιώνει τούς ἀποταμιευτές πού καταθέτουν τὰ περισσεύματά τους στίς Τράπεζες. Γιατί ὅταν οἱ τιμές ἀνεβαίνουν μέ ρυθμό π.χ. 25% τό χρόνο καί ὁ τόκος καταθέσεων εἶναι 15% τότε οἱ καταθέσεις ὄχι μόνο δέν παίρνουν στήν οὐσία τόκο ἀλλά χάνουν μέσα σ' ἓνα χρόνο καί 10% ἀπό τό κεφάλαιο. Κατά τόν τρόπο αὐτό μέ τόν πληθωρισμό ἐξανεμίζονται σιγά-σιγά οἱ καταθέσεις τῶν ἀποταμιευτῶν.

Στή χώρα μας τό μεγαλύτερο ποσοστό τῶν καταθέσεων προέρχεται ἀπό μικροαποταμιευτές. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἡ μερίδα τοῦλέοντος ἀπό τίς τραπεζικές πιστώσεις πού χρηματοδοτοῦνται ἀπ' τίς ἀποταμιεύσεις αὐτές πηγαίνουν στίς πολύ μεγάλες ἐπιχειρήσεις. Ἀρκεῖ νά πῶ ἐδῶ πῶς τό 20% τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων παίρνει τό 80% τῶν βιομηχανικῶν πιστώσεων καί πῶς τό σύνολο τῶν ὀφειλομένων πιστώσεων γιά καλλιεργητικά δάνεια πού ἀφοροῦν ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀγροτικές οἰκογένειες ἦταν γιά τό 1978 λιγότερες ἀπό τίς ὀφειλόμενες πιστώσεις 10 μεγάλων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, πού ἔχουν οἱ περισσότερες οἰκογενειακό χαρακτήρα. Ἐπίσης οἱ πιστώσεις στίς ἐπιχειρήσεις αὐτές ἦταν πολύ περισσότερες ἀπό τίς ἀντίστοιχες πιστώσεις ὁλοκλήρου τοῦ κλάδου τῆς βιοτεχνίας.

Ἀλλά ὅταν ὁ ρυθμός τοῦ πληθωρισμοῦ ξεπερνᾷ τόν τόκο τῶν πιστώσεων αὐτό σημαίνει πῶς αὐτοί πού παίρνουν τίς πιστώσεις κερδίζουν τή διαφορά χωρίς νά πληρώνουν στήν οὐσία τόκους. Ἔτσι π.χ. μέ ρυθμό πληθωρισμοῦ 25%-

Ποιόν ὀφειλῶν
πληθωρισμός

καί πιστωτικό τόκο 17% ὁ πιστολήπτης ἔχει καθαρό κέρδος 3% μέσα σ' ἓνα χρόνο χωρίς νά πληρώνει στήν πραγματικό-τητα τόκους. Κι' αὐτό ξέχωρα ἀπ' τό πρόσθετο κέρδος πού ἔχει ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τῶν πιστώσεων πού πολύ συχνά διαρρέουν σέ κερδοσκοπικές δραστηριότητες. Μέ τόν πληθωρισμό οἱ φτωχοί γίνονται φτωχότεροι καί οἱ πλούσιοι πλουσιότεροι.

Τό συμπέρασμα αὐτό ἐνισχύεται καί ἀπό τίς ζημίες πού ὑφίστανται ~~οἱ ἀγρότες~~ ἀπ' τόν πληθωρισμό. Μέ τόν πληθωρισμό χειροτερεύει ἡ θέση τῶν ἀγροτῶν γιατί τά εἰσοδήματά τους ἐξαρτῶνται ἀπό τίς τιμές τῶν προϊόντων τους πού αὐξάνουν μέ μικρή ταχύτητα σέ σχέση μέ τίς τιμές τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, πού χρησιμοποιοῦν γιά τήν κατανάλωσή τους ἢ γιά τήν παραγωγή.

Φαίνεται λοιπόν καθαρά ποιός ἔχει συμφέρον γιά τή διατήρηση καί χειροτέρευση τῆς πληθωριστικῆς διαδικασίας. Αὐτό προσδιορίζει καί ~~τόν ταξικό χαρακτήρα τοῦ ἀγῶνα γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ πληθωρισμοῦ~~. Ἀποτελεῖ τουλάχιστον ἀφέλεια νά μιλάμε γιά ἐθνική συνεργασία στήν ἀντιμετώπιση τοῦ πληθωρισμοῦ. Ζητᾶμε δηλαδή νά καθήσουν γύρω ἀπ' τό ἴδιο τραπέζι ἄνθρωποι πού ἀποκομίζουν τεράστια κέρδη ἀπ' τόν πληθωρισμό καί ἄνθρωποι πού κα-ταστρέφονται ἀπ' αὐτόν γιά νά συζητήσουν ὅλοι μαζί τά σωστά ἀντιπληθωριστικά μέτρα...

Ποιές οἱ αἰτίες τοῦ πληθωρισμοῦ

Ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό δέ μπορεῖ νά εἶναι θεωρητική καί ἀφηρημένη ἀλλά πρέπει ν' ἀναφέρεται στό ἐλληνικό πρόβλημα τοῦ πληθωρισμοῦ.

Οἱ ἐπίσημες κυβερνητικές ἀπόψεις σχετικά μέ τά αἷτια τοῦ πληθωρισμοῦ εἶναι κάπως ἀντιφατικές.

~~Πληθωρισμός~~ ^{Πληθωρισμός}: "Ο πληθωρισμός ἀπ' τήν ἄποψη τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας μοιάζει μέ μεταδοτική ἀρρώστια πού μεταδίδεται ἀπό χώρα σέ χώρα μέσῳ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἀλλά ὁ βαθμός προσβολῆς κάθε χώρας ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ὀργανική της προδιάθεση". "Ἀλλες χῶρες κρεβατώνονται κι ἄλλες τήν περνᾶνε στό πόδι. Ἐπομένως τό πρόβλημα τοῦ πληθωρισμοῦ γιά κάθε χώρα εἶναι πρόβλημα ἐσωτερικό εἶναι πρόβλημα πού ἔχει

5

σχέση με την κατάσταση της οικονομίας της.

- Καλή διάρθρωση της οικονομίας περιορίζει επιπτώσεις (πληθωρισμός 9,7% χώρες ΕΟΚ)
- Κακή διάρθρωση πολλαπλασιάζει επιπτώσεις.
- Ίσχυρισμοί της κυβέρνησης μιά έμμεση όμολογία ότι ή ελληνική οικονομία κακά διαρθρωμένη

Άμοιβή εργασίας

Έπιχείρημα Ράλλη : Κατά την τελευταία πενταετία (75-80) ή μέση άμοιβή των εργαζομένων αύξήθηκε κατά 159,1% έναντι αύξήσεως 98% του τιμάριθμου. 1979 ή μέση άμοιβή της εργασίας αύξήθηκε κατά 19,5% έναντι αύξήσεως του τιμάριθμου σέ μέσα επίπεδα κατά 19% (Τό 19% του πρωθυπουργού δημιουργεϊ άπορίες. Οί αύξήσεις σέ επιχειρήσεις κοινής άφελείας ήταν 15%). ~~Κατά τή δεκαετία 1963-73 ή παραγωγικότητα αύξήθηκε κατά 234% καί τά ήμερομίσθια κατ'ά 173%~~ (Τό προϊόν κατ'ά εργάτη 80% στή βιομηχανία τά πραγματικά βιομηχανικά ήμερομίσθια αύξήθηκαν κατά 40%).

Πετρέλαιο Από τό 1975 έως τό 1978 τό ποσοστό του έτησίου πληθωρισμού στήν Ελλάδα ήταν 12% περίπου. Στο ίδιο διάστημα ή μέση, ~~ετήσια άνατίμηση του πετρελαίου ήταν κάτω του 3%~~. Τό 79 από τό 25% της αύξησης των τιμών μόνο τό 4,5% μπορεϊ νά άποδοθεϊ στό πετρέλαιο. Τό 1974 ή ~~συναλλαγματική δαπάνη~~ για είσαγωγές πετρελαιοειδών άντιπροσωπεύει τά ~~17,7%~~ των συνολικών είσαγωγών. Στά έπόμενα τέσσερα χρόνια ή άντιστοιχία ήταν 15,5%, 17,8%, 16,1% καί 16,1%, Τό 1979 ήταν 18%. Πού βρίσκειται ή καταστροφική συναλλαγματική καί τιμαριθμική επίδραση του πετρελαίου

~~Αίτία του πληθωρισμού είναι ή διεύρυνση της συνολικής ζήτησης~~ πέρα από τά όρια της παραγωγικής δυναμικότητας της οικονομίας με τή βοήθεια των τραπεζικών πιστώσεων καί μεγάλων δημοσιονομικών έλλειμμάτων. Τόσο οί πιστώσεις όσο καί οί δημόσιες δαπάνες διοχετεύονται σέ μή παραγωγικές επενδύσεις. Αίτία του πληθωρισμού είναι έπίσης τά ψηλά κέρδη μονοπωλιακών καί όλιγοπωλιακών έ-

-πιχειρήσεων που διοχετεύονται σε κερδοσκοπικές επενδύσεις.

"Ας δοῦμε κάθε μία από τις αίτίες αυτές χωριστά.

~~Οι πιστώσεις αυξάνουν~~ τα τελευταία χρόνια κατά 23-25% μέ ετήσιο ρυθμό 4πλάσιο του εθνικού εισοδήματος. 'Η σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια που είναι 30 προς 70% προωθεί την εξέλιξη αυτή, επιτρέπει στις επιχειρήσεις να απορροφούν από τις τράπεζες τρεις φορές περισσότερα ξένα κεφάλαια από τα δικά τους και να τα διοχετεύουν σε έργασίες που δεν αυξάνουν όπωσδήποτε την παραγωγικότητα.

Οι μεγάλες επιχειρήσεις που μέ τον πληθωρισμό έχουν συμφέρον να δανειοδοτούνται όλο και περισσότερο από τό τραπεζικό σύστημα άσκοῦν για τό σκοπό αυτό πολλαπλές πιέσεις στις Τράπεζες για την παροχή νέων πιστώσεων και την ανανέωση πιστωτικών συμβολαίων για να εξοφλήσουν μ'αυτόν τον τρόπο παλαιότερα δάνεια. 'Από ~~τά στοιχεία της Νομισματικής 'Επιτροπής (1978) προκύπτει ότι 15 μεγάλες βιομηχανίες ή τό 0,4% των επιχειρήσεων που πήραν δάνεια πάνω από 10 εκ. δρχ. απορροφούν περισσότερο τό 44% της συνολικής τραπεζικής χρηματοδότησης.~~ Παράλληλα οι 92 μεγαλύτερες βιομηχανίες που αντιπροσωπεύουν τό 2,5% των παραπάνω επιχειρήσεων απορρόφησαν τό 22,8% της χρηματοδότησης αυτής. "Έτσι ὑπάρχει και λειτουργεί ένα σύστημα παγωμένων πιστώσεων που σε περιόδους οικονομικής κρίσης τροφοδοτεί τις κερδοσκοπικές δραστηριότητες και κατά συνέπεια τον πληθωρισμό.

Τό ἔλλειμμα του ~~προϋπολογισμού~~ είναι 100 δισ. περίπου τό χρόνο (Τακτικός Προϋπολογισμός, Πρόγραμμα Δημοσίων 'Επενδύσεων, Λογαριασμός Καταναλωτικών 'Αγαθών). Τό ἔλλειμμα αυτό τροφοδοτεί πολλές φορές είτε έργα που δεν αυξάνουν την παραγωγικότητα είτε επιδοτήσεις και παροχές για πολιτικούς λόγους. ('Από 50 δισ. που ήταν τό ἔλλειμμα του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού τό 1976 αύξήθηκε στά 77 δισ. τό 1979 και 63 δισ. τό 1980. Τό ἔλλειμμα αυτό αύξήθηκε μ'ένα μέσο ετήσιο όρο 15% μεταξύ

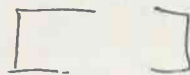
του 1977 καί 1980 καί χρηματοδοτήθηκε κατά 76% από πιστώσεις καί Έντοκα γραμμάτια τής Τράπεζας τής Έλλάδος καί κατά 23% από τόν έξωτερικό δανεισμό).

Αν καί δέν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία γιά τά κέρδη (ένω τηροῦνται πλήρη στοιχεία γιά τούς μισθούς) από ένδειξεις προκύπτει ὅτι οἱ μεγάλες ἐμπορικές ἐταιρεῖες κυρίως οἱ εἰσαγωγικές πραγματοποιοῦν τά τελευταῖα χρόνια ὑπέρογνα κέρδη. Ἀπό πρόχειρη ἔρευνα στούς ἰσολογισμούς τῶν ἀνωνύμων ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν πού δημοσιεύονται στίς ἐφημερίδες παρατηρεῖ κανεῖς ὅτι τά κέρδη στίς περισσότερες ἀπό αὐτές κυμαίνονται μεταξύ 20 καί 120%. Σ'αὐτή τήν ἔνδειξη μπορεῖ νά στηριχτεῖ ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ ἀνεξέλεκτη κερδοσκοπία τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ κεφαλαίου εἶναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς παράγοντες πού προκαλεῖ τόν πληθωρισμό στή χώρα.

Ἀδελφοί Διαμαντῆ : Ἀπόδοση κεφαλαίου 20%. Μικτά κέρδη 93 ἐκ. σέ 253 ἐκ. ἴδια κεφάλαια.

ΣΕΛΑΜΑΝ Ἰδια κεφάλαια 496 ἐκ. (Μακρ. πρ. ὑποχ. 393 ἐκ.) κέρδη 102 ἐκ.

Ἀβράς Α.Ε. Ἰδια κεφάλαια 214 ἐκ. (Μακρ. πρ. ὑποχ. 218 ἐκ.) κέρδη 36 ἐκ.

Χρεία

Ὁ πληθωρισμός δέν διορθώνεται βέβαια αἰθέτως -
θα χρειασθοῦν χρόνια -ωριότητα μαφένος γῆς

Εθνικό εισόδημα : Ο ρυθμός αύξησης μειώνεται συνεχώς
για να φθάσει φέτος (80) στο 1/3 του περσινού ή σύμφω-
να με άλλες εκτιμήσεις να μηδενισθεῖ.

Αύξηση 1975-78 μέ μέσο ετήσιο ρυθμό 5,5% 1979 αύξηση
3,9%, 1963-73 7,7%

- 9 -

Πτώση επενδύσεων :

επενδύσεις στη βιομηχανία 1963-73 αυξάνονται με μέσο ρυθμό 18% ενώ τό 1975-78 οι επενδύσεις κινήθηκαν πτωτικά, ήταν κάθε χρόνο 3% λιγότερες περίπου από τό προηγούμενο

επενδύσεις παγίου κεφαλαίου 1975-78 αύξηση 5,2% κάθε χρόνο

1979 " 5%

Οι βραχυχρόνιες συνέπειες αυτής της μείωσης θα εμφανιστούν στην παραγωγή και άπασχόληση με κάποια χρονική υστέρηση. Έτσι στα επόμενα χρόνια θα πρέπει να περιμένει κανείς μείωση της βιομηχανικής παραγωγής και άπασχόλησης ίσως δέ και άνεργία. Μάλιστα τά πρώτα σημάδια αυτής της εξέλιξης έχουν ήδη εμφανιστεί: 'Από τό 1977 ή βιομηχανική παραγωγή παρουσίασε σημαντική επιβράδυνση. 'Ο αύξητικός ρυθμός της έπεσε ραγδαία από 9.8% τό α' έξάμηνο τοῦ 1976 σέ 0.5% τό 1979. 'Αλλά ή μείωση αυτή της παραγωγής θα έχει και μιά άλλη δυσάρεστη βραχυχρόνια συνέπεια. θα μειώσει την προσφορά βιομηχανικών προϊόντων στην αγορά μέ συνέπεια την πάρα πέρα ύψωση των τιμών και την επιτάχυνση τοῦ πληθωρισμοῦ. Σοβαρότερες όμως θα είναι οι μακροχρόνιες συνέπειες της επενδυτικής αυτής αδράνειας. 'Επιβραδύνεται ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης και δέν γίνονται οι αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές στην οίκονομία πού θα της επιτρέψει ν' άντέξει στον ανταγωνισμό πού θ' αντιμετώπισει ή ελληνική βιομηχανία σέ μιά ένδεχόμενη ένταξη της χώρας στην Κοινή 'Αγορά.

επιμέρος τοῦ Δημοσίου

ΣΕΒ : υποχρεωτική έμφαση για άνάληψη έκ μέρους επιχειρήσεων δαπανών για προστασία περιβάλλοντος αντί σέ μηχανικό έξοπλισμό παραγωγής

υπερβολική έμφαση φορολογικής πολιτικής σέ θέματα δικαιότερης κατανομής τοῦ εἰσοδήματος

περιορισμός παρεμβάσεων της διοίκησης (έλεγχος τιμών)

"Όμως τά κέρδη είναι ικανοποιητικά - μέση αύξηση των

κερδῶν τῶν 100 μεγαλυτέρων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων 132% (ΕΣΣΟ -Πάππας Α.Χ.Ε. 254%, Χαλυβουργική 168%, Ζημενς-Ήλεκτροτεχνική 160%). Ἀπό τίς 100 μεγαλύτερες ἐπιχειρήσεις 50 παρουσιάζουν μιὰ ἀποδοτικότητα μεγαλύ-
 τερη τοῦ 10%, 22 ἀποδοτικότητα τοῦ 20% καί 7 ἀποδοτι-
 κότητα μεγαλύτερη τοῦ 30%. Τά φορολογικά κίνητρα, οἱ
 ἐπιδοτήσεις ἐπιτοκίων καί οἱ ἄλλες παραχωρήσεις τοῦ
 κράτους στίς ἐπιχειρήσεις ^{ἐξουσιοδοτησάν} ὅλη τή μεταπολεμική περίοδο
 σάν περίτεχνα συγκαλυμμένος μηχανισμός μετατόπισης
 χρήματος ἀπό τούς ἀγρ.-ἐργ. πρὸς τούς μεγαλοαστούς.

-10- 11

Κάμψη Ζήτησης: 1975-78 'Ιδιωτική κατανάλωση αύξανόταν 5% (1963-73 7%) 1979 μόνο 3%.

Ο περιορισμός του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων έχει αναπότρεπτα αρνητικά συνέπειες στο επίπεδο της κατανάλωσης που με τη σειρά της επιδρά ανασταλτικά στην παραγωγή με αποτέλεσμα την ύφεση.

Φορολογική κλίμακα μειώνει το διαθέσιμο εισόδημα.

Ίσοζύγιο πληρωμών:

"Έλλειμμα ίσοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών 2 δισ. \$ περίπου. Ίσοζύγιο άδήλων πόρων δέν μπορεί νά καλύψει πιά τό Έλλειμμα δανεισμός-ξένα κεφάλαια. Τουρκία-έξάρτηση πίεση για πολιτικές και οίκονομικές παραχωρήσεις.

Τό ίσοζύγιο άδήλων πόρων και πληρωμών παρ'όλο πού είναι πλεονασματικό (άπό 1,7 δισεκ. δολλάρια τό 1974 αύξήθηκε σέ 3,7 περίπου τό 1979) δέν μπορεί νά καλύψει τό έμπορικό Έλλειμμα μέ άποτέλεσμα ή διαχρονική διεύρυνση τοῦ έλλείμματος τοῦ ίσοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (άπό 1,2 δισ. δολλάρια τό 1974 ξεπέρασε τό 2,3 δισ.\$ τό 1979) 1980 2,4 δισ. \$. Τό Έλλειμμα αύτό καλύπτεται άπό τόν έξωτερικό δανεισμό τοῦ δημοσίου και άπό τήν είσροή επιχειρηματικῶν κεφαλαίων και τίς καταθέσεις σέ συνάλλαγμα τῶν Έλλήνων τοῦ έξωτερικοῦ. Ὁ δημόσιος δανεισμός άπό 474 έκατ. \$ πού ήταν τό 1974 έφθασε τά 530 έκατ. τό 1978 ένῶ στήν ίδια περίοδο ή είσροή επιχειρηματικῶν κεφαλαίων αύξήθηκε άπό 148 έκατ. \$ σέ 326 έκ.και οί καταθέσεις σέ συνάλλαγμα τῶν Έλλήνων τοῦ έξωτερικοῦ άπό 183 έκατ. \$ σέ 389 έκατ. Ἔτσι τό δημόσιο χρέος αύξήθηκε άπό 713,6 έκατ. \$ τό 1970 σέ 3.071 έκατ. τό 1978 και τό έξωτερικό χρέος τοῦ ιδιωτικοῦ τομέα άπό 458 έκατ. σέ 2.148 έκατ.

Υποτίμηση της δραχμής

74-79 116% έναντι έλ. φράγκου 50% έναντι δολλαρίου

‘Η υποτίμηση της δραχμής επιδιώκεται για τήν προώθηση των εξαγωγών (τά προϊόντα μας γίνονται πιο φτηνά). ‘Η υποτίμηση όμως οδηγεί και σέ αύξηση της αξίας των εισαγωγών (ξοδεύουμε περισσότερο για ν’αγοράσουμε τά προϊόντα πού θέλουμε.)

Άνεργία :

Ρεκόρ άνεργίας στην ΕΟΚ 6.675.000 άνεργοι, 6,1% του ένεργοϋ πληθυσμοϋ. Σύμφωνα με τό στατιστικό γραφεΐτο της ^{ΕΕΑ} ή αύξηση της άνεργίας τό καλοκαΐρι του 80 σέ ρυθμό τα- χύτερο από άλλο χρόνοια όφείλεται όχι σέ έποχιακούς άλ- λά σέ ένδογενείς λόγους (Μόντ 8/80).

Σύμφωνα με έπίσημες στατιστικές (ΟΑΣΔ, ΕΣΥΕ) ή άνεργία στην Ελλάδα κυμαίνεται μεταξύ 1,7% καί 3,1%. Τά πο- σοστά αυτά δέν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

- Δέν συμπεριλαμβάνονται στίς έπίσημες στατιστικές α) οί νέοι πού εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά έργα- σίας (άπόφοιτοι γυμνασίου καί πανεπιστημίου). Παρ'όλα αυτά τό 1979 οί άνεργοι νέοι αντιπροσώπευαν ποσοστό 65% του συνόλου των άνέργων β) οί ύποαπασχολούμενοι ιδίως γεωργοί πού θά ήθελαν νά εγκαταλείψουν τή γή, άλ- λά δέν έχουν σχετικές δυνατότητες γ) οί γυναΐκες δ) δέν έμφανίζονται ως άνεργοι πολλά άτομα πού εργάζονται εύκαι- ριακά ή απασχολούνται σέ δουλειές του ποδαριου.

Η άνεργία ύπολογίζεται γύρω από 5 % του ένεργοϋ πληθυσμοϋ. Οί παράγοντες πού θά όξύνουν τό πρόβλημα της άνεργίας στά έπόμενα χρόνια είναι ή συνεχιζομένη άποχή από νέες επενδύσεις στη μεταποίηση, τά διάφορα αντιπληθωριστικά μέτρα πού άρχισαν νά εφαρμόζονται από τό 1978, ή άνα- διάρθρωση της έλληνικης οίκονομίας -πού θά προκληθεΐ από τήν ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, ή αύξηση της παραγωγι- κότητας στη γεωργία για τόν ίδιο λόγο με τήν παράλληλη μείωση του άγροτικού πληθυσμοϋ, ή επιτάχυνση των συγκεντρώσεων καί συγχωνεύσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ό άφανισμός πολλων από αυτές λόγω του κοινοτικού ανταγω- νισμοϋ, οί αλλαγές των ανταγωνιστικων όρων σέ παγκόσμια κλίμακα καί ό περιορισμός των δυνατοτήτων μετανάστευσης στην Δυτική Εύρώπη σάν άποτέλεσμα της οίκονομικης κρίσης.

Κάμψη της ανταγωνιστικότητας : Οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν γίνει ανταγωνιστικές στά παραδοσιακά προϊόντα κλωστοφαντουργία- ΕΟΚ θά μπορούν νά έρχονται έλεύθερα κατάσταση στήν ίδια τήν ΕΟΚ.

Είδικότερα στίς χώρες τής ΕΟΚ, μεταξύ 1972 καί 1977 ή παραγωγή κλωστοϋφαντουργικῶν προϊόντων μειώθηκε κατά 22% καί τῶν έτοιμῶν ένδυμάτων κατά 5%. Μαζί μ'αυτό παρατηρήθηκε μιά έντυπωσιακή πτώχευση ενός μεγάλου άριθμοῦ όριακῶν καί μικρομεσαίων επιχειρήσεων τοῦ κλωστοϋφαντουργικοῦ κλάδου. Συγκεκριμένα κατά τήν περίοδο 1974-76 έκλεισαν περίπου 3.500 τέτοιες επιχειρήσεις. Παράλληλα ή άπασχόληση στόν παραπάνω κλάδο μειώθηκε κατά 9% μεταξύ 1972 καί 1977, μέ συνέπεια τήν άπόλυση 600.000 έργατῶν. Δημιουργήθηκε λοιπόν ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα, πού ανάγκασε τήν ΕΟΚ νά πάρει προστατευτικά μέτρα ένάντια στίς εισαγωγές κλωστοϋφαντουργικῶν προϊόντων άπό τρίτες χώρες.

Τά παραπάνω περιοριστικά μέτρα είχαν άρνητικές συνέπειες γιά τήν έλληνική κλωστοϋφαντουργία πού δέχτηκε ούσιαστικό πλήγμα. Συγκεκριμένα τόν 'Ιούνιο τοῦ 78 ή ΕΟΚ περιόρισε τίς εισαγωγές της άπό τήν Έλλάδα γιά όρισμένα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα καί τίς καθήλωσε στά ποσοστικά επίπεδα τοῦ 1976.

Γιά τήν Ελλάδα τό πρόβλημα τής κρίσης καί τής αναδιάρθρωσης τοῦ κλάδου τής κλωστοϋφαντουργίας εἶναι πολύ σημαντικό, άν υπολογίσουμε ότι ό κλάδος αὐτός άπασχολεῖ περισσότερο άπό 140.000 άτομα, καλύπτει τό 20% τής προστιθεμένης άξίας τής βιομηχανικῆς παραγωγῆς καί συμβάλλει στή διαμόρφωση τοῦ 20% τής συνολικῆς άξίας τῶν εξαγωγῶν.

Είσοδηματικές ανισότητες

Ἀπό ἐκτιμήσεις πού ὑπάρχουν προκύπτει ὅτι τό 46% τοῦ πληθυσμοῦ μέ χαμηλά εἰσοδήματα κάτω ἀπό 120 χιλ. δραχ., τό χρόνο παίρνει μόνο τά 16% τοῦ Ἑθνικοῦ Εἰσοδήματος. Αὐτοί εἶναι οἱ ἐργάτες, οἱ ἀγρότες καί στρώματα μικροαστῶν. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά τό 8% τοῦ πληθυσμοῦ μέ ὑψηλά εἰσοδήματα ἀπό 650 χιλ. δραχ. καί πάνω τό χρόνο νέμεται τό 30% τοῦ Ἑθνικοῦ Εἰσοδήματος. Αὐτοί εἶναι οἱ μεγάλεμποροι, οἱ βιομήχανοι καί πολλοί τεχνοκράτες. Ἡ μεσαία τάξη πού ἀποτελεῖται ἀπό τό ἄλλο 46% τοῦ πληθυσμοῦ μέ εἰσόδημα ἀπό 120-650 χιλ. δραχ. παίρνει τό 54% τοῦ Ἑθνικοῦ Εἰσοδήματος. Αὐτοί εἶναι κυρίως ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίες (δικηγόροι, μηχανικοί, γιατροί) καί μικροαστοί βιοτέχνες καί ἔμποροι.

ΕΟΚ- Λάδι - Δηλώσεις Γουίλκινσον για κινδύνους από υπερπαραγωγή ελαιολάδου 6/80 Οικονομικός Ταχυδρόμος " Οι δηλώσεις όμως του κοινοτικού αξιωματούχου πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής. Αποτελούν ίσως το προοίμιο για τη μεταβολή των ρυθμίσεων της ΚΑΠ για το ελαιόλαδο. Εάν μία τέτοια μεταβολή πραγματοποιηθεί δεν αποκλείεται να έχει έντελως αρνητικές επιπτώσεις για τους Έλληνες παραγωγούς και το δημοσιονομικό όφελος που η χώρα προσδοκᾷ από την ένταξή μας στην Κοινότητα. περιορισμοί στη ζάχαρη : παραγωγή έλλ. ζάχαρης σύμφωνα με προδιαγραφές ΕΟΚ 316.800 80% των αναγκών της κατανάλωσης.

Ένα καλό παράδειγμα για την κατάσταση που βρίσκεται η οικονομία μας σήμερα είναι η στασιμότητα των επενδύσεων. Οι Έλληνες βιομήχανοι ~~και~~ ανέκαθεν παρουσιάζουν έγγενή ανικανότητα και αδυναμία ν' αναλάβουν μεγάλες αυτόνομες επενδύσεις σε νέους κλάδους (έκμετάλλευση μεταλλευμάτων, βιομηχανίες υποπροϊόντων, βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας) που συντελούν στην αναδιάρθρωση της οικονομίας και εξασφαλίζουν αυτόδύναμη ανάπτυξη. Έκείνο που μπορούν να κάνουν και έκαναν σ' όλη τη μεταπολεμική περίοδο είναι να επενδύσουν στους παραδοσιακούς κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας (κλωστοϋφαντουργία, τρόφιμα, ποτά, καπνοβιομηχανία κ.ά.) και μάλιστα μόνο ύστερα από γενναίες παραχωρήσεις του κράτους. Αυτή ακριβώς η ανικανότητα των Ελλήνων βιομηχάνων είναι η βασική αιτία που οι βιομηχανικές επενδύσεις παρουσιάζουν σχεδόν πάντοτε τάση προς στασιμότητα. Στη δωδεκαετία 1949-61 μένουν στάσιμες στο χαμηλό επίπεδο των 2,5 δισ. δρχ. (1,5% του εθνικού προϊόντος), στην περίοδο 1967-1974 πέφτει ο αυξητικός τους ρυθμός και στά τρία τελευταία χρόνια μειώνεται ο απόλυτος όγκος τους. Μόνη εξαίρεση είναι η περίοδος 1962-1966 που το κράτος ανοίγει διάπλατα τις πόρτες στο ξένο έκμεταλλευτικό κεφάλαιο. Αυτό το κεφάλαιο μέ δικές του ή μέ έλεγχόμενες ελληνικές εταιρείες πραγματοποίησε τις μεγαλύτερες, που έγιναν μεταπολεμικά, βιομηχανικές επενδύσεις σε νέους κλάδους παραγωγής (άλουμινιο, πετροχημικά, διϋλιστήρια κ.ά.). Έτσι σ' αυτή την περίοδο οι βιομηχανικές επενδύσεις αυξάνουν μ' ένα ρυθμό υπερβολικά υψηλό που προσεγγίζει το 30% το χρόνο. Στην περίοδο της δικτατορίας που ακολουθεί πέφτει αλλά όχι χαμηλά, επειδή το ξένο κεφάλαιο περιορίζεται μόνο σε επεκτάσεις των μεγάλων μονάδων που είχε εγκαταστήσει τα προηγούμενα χρόνια.

Αλλά για να μπάσουν οι ξένες εταιρείες τεχνολογία και να επενδύσουν κεφάλαια στους νέους αυτούς κλάδους παραγωγής και επίσης για να επενδύσουν οι Έλληνες βιομήχανοι στις παραδοσιακές βιομηχανίες άπαιτησαν από το κράτος να τους έγγυηθεί υψηλά ποσοστά κέρδους μέ

μέτρα πολιτικής πού ἔρριξαν ὅλο σχεδόν τό βάρος αὐτῆς τῆς ἐμβιομηχάνισης στίς πλάτες τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν μικροαστικῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ. Σ' ὁλόκληρη τή μεταπολεμική περίοδο οἱ κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς θεσπίζουν ὁλοένα καί περισσότερο γενναιόδωρες παραχωρήσεις στό ἐλληνικό καί ξένο μονοπωλιακό κεφάλαιο (πλήθος φορολογικές ἀπαλλαγές, ἐπιδότησεις τόκων, ἐπιχορηγήσεις ἐπενδύσεων, ἐπιδότησεις ἡλεκτρικοῦ ρεύματος κ.ἄ.). Τούς πόρους γι' αὐτές τίς παραχωρήσεις οἱ κυβερνήσεις αὐτές ἀποσποῦν μέ τό φορολογικό μηχανισμό τοῦ κράτους (κυρίως μέ τήν ἔμμεση φορολογία) ἀπό τήν ἐργατική τάξη, τήν ἀγροτιά καί τά μικρομεσαῖα ἀστικά στρώματα. Ὑπολογίζεται ὅτι τό βάρος ἀπό τά κάθε λογῆς "κίνητρα" καί ἐπιδότησεις στό μεγάλο κεφάλαιο ξεπερνάει τά 12 δισ. δρχ. τό χρόνο ἐνῶ οἱ ἐπενδύσεις πού κάνουν οἱ βιομηχανοί μέ δικά τους κεφάλαια εἶναι μόνο 8,5 δισ. δρχ. Ἀκόμη τό κράτος σ' ὅλη αὐτή τήν περίοδο πραγματοποιεῖ ἕνα τεράστιο ὄγκο ἔργων ὑποδομῆς πού τά περισσότερα εἶναι συμπληρωματικά τῶν ἐπενδύσεων πού κάνουν οἱ βιομήχανοι, καλύπτοντας ἔτσι ἕνα μέρος τοῦ κόστους παραγωγῆς τους καί ἀυξάνοντας ἀντίστοιχα τό ποσοστό κέρδους τους. Τό βάρος ὅμως γι' αὐτά τά ἔργα δέν καλύπτεται ἀπό τοὺς βιομήχανους πού ἰδιοποιοῦνται τό ἀυξημένο κέρδος, ἀλλά αὐτό τό βάρος κοινωνικοποιεῖται ἀπό τό κράτος καί πέφτει στό μεγαλύτερο μέρος του στίς πλάτες τῶν ἐργαζομένων μέσφ συνεχῶν ἀυξήσεων τῆς ἔμμεσης φορολογίας. Τέλος τό σπουδαιότερο ἴσως μέτρο μέ τό ὅποιο οἱ κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς ἐγγυήθηκαν ὑψηλά ποσοστά κέρδους στό ἐλληνικό καί ξένο κεφάλαιο εἶναι ἡ συγκράτηση σέ χαμηλά ἐπίπεδα τοῦ ἐργατικοῦ ἡμερομισθίου. Ἀν ἐξαιρέσει κανεῖς μικρά χρονικά διαστήματα σ' ὁλόκληρη τή μεταπολεμική περίοδο οἱ αὐξήσεις τοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ ἦταν μικρότερες ἀπό τήν αὕξηση τῆς παραγωγικότητας. Ἀπό τή λήξη τοῦ πολέμου μέχρι τό 1950 τά εἰσοδήματα τῶν ἐργατῶν εἶχαν κυριολεκτικά ἐξανεμιστεῖ ἀπό τόν ὑπερπληθωρισμό τῆς περιόδου ἐκείνης. Στήν περίοδο 1950-1955 τά κατώτατα ὅρια τῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων ἀυξάνουν κατά 15% τό χρόνο, ἀλλά ἡ αὕξηση αὐτή δέν καλύπτει παρά ἕνα ἐντελῶς

ελάχιστο τμήμα από την αγοραστική δύναμη που έχασαν σ' αυτή και την προηγούμενη περίοδο. Στη δεκαπενταετία 1961-1975 για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, η αύξηση του πραγματικού εργατικού μισθοῦ είναι μικρότερη από την αύξηση της παραγωγικότητας.

Σήμερα ὕστερα από τις ἀλλεπάλληλες αὐξήσεις τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου καί τῶν πρώτων ὑλῶν, οἱ παραπάνω παραχωρήσεις πού κάνει τό κράτος δέν φτάνουν γιά νά ἐγγυηθοῦν στίς ξένες ἐταιρεῖες τό ποσοστό κέρδους πού ἀπαιτοῦν γιά νά μπάσουν τεχνολογία καί νά ἐπενδύσουν κεφάλαιαστή χώρα. Γιά τόν ἴδιο λόγο οἱ Ἕλληνες βιομήχανοι δέν ἀναλαμβάνουν νέες ἐπενδύσεις στούς παραδοσιακοῦς βιομηχανικοῦς κλάδους. Αὐτός φαίνεται νά εἶναι ὁ βασικότερος λόγος πού ἐξηγεῖ τήν ἐπενδυτική ἀδράνεια. Κάτω ἀπό αὐτές τίς συνθῆκες τά ξένα μονοῦλια ἀπαιτοῦν ἀπό τό ἐλληνικό κράτος μεγαλύτερες παραχωρήσεις καί αὐστηρότερη πολιτική μισθῶν γιά ν' ἀναλάβουν μεγάλες ἐπενδύσεις πού μόνο αὐτές μποροῦν νά βγάλουν τή βιομηχανία ἀπό τήν ὕφεση. Τά ἴδια ἀπαιτοῦν καί οἱ Ἕλληνες βιομήχανοι γιά νά κάνουν ἐπενδύσεις στούς παραδοσιακοῦς κλάδους.

Τό παράδειγμα αὐτό δείχνει ἀνάγλυφα ὅτι τό κράτος μας εἶναι καί ἐκτεθειμένο καί ὄργανο ἰδιωτικῶν συμφερόντων. Ἄς ἀναρωτηθοῦμε πῶς φτάσαμε σ' αὐτό τό σημεῖο.

Στόχοι τῆς ωομιαυῆς
τῆς Δεξιάς
Μὴ ωραυματωοίησιν
του

Τὸ εὐρύτατο ἀποδοτικό μοντέλο πού θά ἔπρεπε
νά εἶχε ἀκολουθοῦσε ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐλληνικῆς οἰκο-
νομίας στηρίχθηκε πάνω σέ τρεῖς ἀναμενόμενες διαδι-
κασίες:

α) στήν ἀνάπτυξη καί στήν αὐξηση τοῦ εἰδικοῦ
βάρου τῶν τεχνολογικά προηγμένων κλάδων πού θά
εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα μιὰ συνολική αὐξηση τῆς παρα-
γωγικότητας (~~σέ εὐρωπαϊκό επίπεδο~~),

β) σέ συνδυασμό μ' αὐτή τή διαδικασία μιὰ ρι-
ζική μεταβολή τῆς διάρθρωσης τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυ-
γίου μέ μιὰ παράλληλη διαδικασία αὐξησης τῶν ἐξα-
γωγῶν καί σχετικῆς μείωσης τῶν εἰσαγωγῶν.

γ) στήν ἐνσωμάτωση σ' αὐτές τίς ἐξελίξεις τοῦ
ξένου κεφαλαίου.

Καί στούς τρεῖς αὐτοὺς τομεῖς οἱ πραγματικές
ἐξελίξεις ἀκολουθοῦσαν τήν ἀντίθετη ἀκριβῶς κατεύ-
θυνση.

Ἡ μεγάλη ἀνισότητα πού ὑπάρχει στίς εὐκαι-
ρίες ἀποδοτικῆς τοποθέτησης μεταξύ τῶν πιό παραγω-
γικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας καί τῶν μή παραγωγικῶν
παρασιτικῶν καί μεταπρατικῶν δραστηριοτήτων, ὅπου
πραγματοποιοῦνται μεγάλα κέρδη μέ εὐκολο καί γρήγο-
ρο τρόπο, ἔχει συνέπεια τή συγκέντρωση πόρων καί
δυνάμεων σέ τομεῖς πού δέν συμβάλλουν στήν ἀνάπτυξη
τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, δέν καλύπτουν πραγματικές
ἀνάγκες καί δέν διευρύνουν κἂν τίς παραγωγικές δυ-
νατότητες τῆς οἰκονομίας.

Ἔτσι ἀντί νά ἀναπτυχθεῖ βιομηχανικά ἡ χώρα
1) ἐπεκτάθηκαν οἱ μεταπρατικές δραστηριότητες, οἱ ὑπερ-
ρεσίες γενικά καί τό ἐμπόριο εἰδικώτερα. Ὁ τομέας
τῶν ὑπηρεσιῶν συμμετέχει στό ἀκαθάριστο ἐθνικό
προϊόν μέ 52% περίπου. Τό ποσοστό τοῦτο φτάνει σέ
ποσοστό πού συναντᾶμε στίς ἀναπτυγμένες βιομηχανι-
κές κοινωνίες. Ἀλλά ἡ ἀνάπτυξη τῶν χωρῶν αὐτῶν
βασίστηκε πρῶτα στή βιομηχανία πού δημιούργησε μέ
τή σειρά της τίς προϋποθέσεις ἀνάπτυξης τοῦ τριτο-
γενῆ τομέα.

A

2) Τό κύριο ~~παραγωγικό~~ της περιόδου είναι ότι σημαντικό τμήμα τῶν πόρων πού ἦταν διαθέσιμοι γιά τή συσσώρευση παραγωγικοῦ κεφαλαίου κατευθύνθηκαν καί δεσμεύτηκαν στόν τομέα τῆς κατοικίας, μέ σ' ὅχο ὄχι μόνο τήν κάλυψη καταναλωτικῶν ἀναγκῶν ἀλλά καί τήν κερδοσκοπία. Ἔτσι 30,6% τῆς συνολικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος ἢ 43,3% τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων κατευθύνθηκε σ' ὅλη τήν περίοδο (1951-75) στήν κατασκευή κατοικιῶν. Ὁ τομέας τῆς βιομηχανίας ἀπορρόφησε ἀντίστοιχα μόλις τό 14,1% τῶν συνολικῶν ἐπενδύσεων καί ὁ ἀγροτικός τομέας τό 11,3%.

Ἐπειδή ἡ οἰκονομική δραστηριότητα ἔγινε κύριος μοχλός τῆς ἀνάπτυξης σημαντικό τμήμα τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς μεταποίησης βρίσκεται σέ στενή ἐξάρτηση μέ αὐτή. Οἱ κατασκευές ἀπορροφοῦν τό 53% τῆς παραγωγῆς ξύλου, τό 95% τῶν μή μεταλλικῶν ὀρυκτῶν, τό 60% τῶν προϊόντων μετάλλου, τό 54% τῶν ἠλεκτρικῶν μηχανῶν καί τό 47% τῶν πλαστικῶν προϊόντων.

Ὁ συμπληρωματικός χαρακτήρας μεταξύ βιομηχανίας καί κατασκευῶν ἔχει σάν συνέπεια νά δυσχεραίνει μιά πολιτική πού θά ἐπιδιώκε τή σχετική "ἀνεξαρτητοποίηση" τῆς βιομηχανικῆς ἀπό τήν οἰκονομική δραστηριότητα.

Ἡ στενή ἐξάρτηση τῶν δύο αὐτῶν τομέων ὁδηγεῖ στήν ἀδυναμία νά προωθηθεῖ ἡ ἐπέκταση τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, χωρίς ταυτόχρονα νά χρειάζεται νά ἐνισχύεται ἡ δραστηριότητα τοῦ οἰκοδομικοῦ τομέα, πού ἐλάχιστα συμβάλλει στή βελτίωση τοῦ ἐπιπέδου ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καί τῆς ἀνταγωνιστικότητος τῆς οἰκονομίας.

~~Πιό ἀναλυτικά οἱ ἐξελίξεις πού σημειώθηκαν ἔχουν~~

3) Τό ἐγγύριο κεφάλαιο κατευθύνθηκε ἐκτός ἀπό τίς κατασκευές πρός τήν ἐλαφριά βιομηχανία, δηλ. τήν παραγωγή παραδοσιακῶν καταναλωτικῶν προϊόντων μέ τυποποιημένη τεχνολογία καί παραγωγικές μεθόδους (τρόφιμα, ποτά, κλωστοῦφαντουργικά, οἰκοδομικά ὑλικά). Τοποθετήσεις στούς κλάδους αὐτοῦς δέν ἀπαιτοῦσαν ἰδιαίτερες γνώσεις, ὑψηλά κεφάλαια καί ἀπέφεραν παρ' ὅ-

—λα αυτά απέφεραν σύντομα κέρδη.] Έτσι οι κλάδοι παραγωγής καταναλωτικών αγαθών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός, υφαντικά είδη, είδη ένδυσεως και υποδήσεως) κάλυπταν τό 1978 τό 48% περίπου της παραγωγής και απορροφούσαν τό 37% των επενδύσεων. ~~Επίσης τό ενδιαφέρον των ξένων επιχειρήσεων εκδηλώθηκε κυρίως γιά συγκεκριμένες περιπτώσεις παραδοσιακών βιομηχανιών, πού εμφανίζουν ιδιαίτερη δυναμικότητα ή έχουν ολιγοπωλιακό χαρακτήρα.~~

Η περιωρισμένη συσσώρευση κεφαλαίου στή βιομηχανία στηρίχτηκε στήν εισαγωγή ξένης τεχνολογίας και δέν συνδέθηκε μέ ένδογενή παραγωγή τεχνολογίας, αλλά μέ κατανάλωση (χρησιμοποίηση) τεχνολογίας πού αγοράζεται ή εισάγεται μέσο των άμέσων επενδύσεων. Έτσι, όμως ή επενδυτική δραστηριότητα δέν συνδέθηκε μέ τήν ανάπτυξη της βιομηχανίας κατασκευής μηχανών, πού αποτελεί βασική προϋπόθεση γιά κάθε προσπάθεια σχετικά αυτοδύναμης και δυναμικής μορφής εκβιομηχάνισης. Η συμμετοχή του κλάδου αυτού στή μεταποιητική παραγωγή (άκαθάριστη άξία παραγωγής της μείζονος βιομηχανίας) ήταν τό 1973 1,9% έναντι 2,0% τό 1963 μέ αποτέλεσμα ή χώρα νά είναι τελείως έξαρτωμένη γιά τόν μηχανικό της έξοπλισμό.

Γενικά, ή συσσώρευση κεφαλαίου στή μεταποίηση παρέμεινε στή μεταπολεμική περίοδο σέ πολύ χαμηλό επίπεδο. Η εξέταση των αντίστοιχων μεγεθών σέ μία σειρά άλλες αναπτυγμένες ή και αναπτυσσόμενες χώρες δείχνει ότι ή Ελλάδα στήν περίοδο 1963-1972 κατέχει τήν πρώτη θέση ως πρός τή συγκέντρωση επενδύσεων στίς κατοικίες και τήν τελευταία στόν τομέα των επενδύσεων μηχανικού έξοπλισμού. Μεταξύ 1960-1976 οι επενδύσεις στή μεταποίηση αντιπροσώπευαν τή μικρότερη αναλογία σέ σχέση μέ τό Άκαθάριστο Έγχώριο Προϊόν, από ό,τι σέ όλες τίς άλλες χώρες του ΟΟΣΑ.

Τό συμπέρασμα είναι ότι παρά τίς επιδιώξεις των κυβερνήσεων της Δεξιάς ή διαδικασία συσσώρευσης στό βιομηχανικό τομέα δέν έχει απόκτησει μιά ένδογενή.

δυναμική. Δέν υπάρχουν σήμερα μηχανισμοί πού νά εξασφαλίζουν τήν αυτόματη μεταφορά ενός επαρκούς τμήματος διαθεσίμων πόρων πρός τόν βιομηχανικό τομέα ή τή γεωργία. 'Επιπρόσθετα σημαντικό τμήμα τοῦ κόστους τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς προσδιορίζεται σήμερα ἀπό ἐξωγενεῖς παράγοντες πού δέν βρίσκονται σέ καμμιᾶσυνάρτηση μέ τήν ἐγχώρια παραγωγική διαδικασία ἀσκώντας ἔτσι καθοριστική ἐπίδραση στό βαθμό ἀνταγωνιστικότητας τῆς οἰκονομίας.

B

Ἡ προσπάθεια ν' αὐξηθοῦν οἱ ἐξαγωγές καί νά μειωθοῦν οἱ εἰσαγωγές σέ τρόπο ὥστε τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν νά εἶναι θετικό γιά τή χώρα κατέληξε σέ παταγώδη ἀποτυχία. Τοῦτο γιατί ἡ προσπάθεια αὕτη

α) στηρίχτηκε σέ ὑπερβολικό βαθμό στήν πραγματοποίηση ξένων ἀμέσων ἐπενδύσεων,

β) στηρίχτηκε ὀλοκληρωτικά σχεδόν στήν εἰσαγωγή ξένης τεχνολογίας, συνδέθηκε δηλ. μέ τήν προμήθεια τῶν ἀπαραιτήτων μηχανημάτων καί ἐξοπλισμοῦ, ἀλλά καί ἐνδιαμέσων προϊόντων ἀπό εἰσαγωγές,

γ) συμβάδισε μέ τή συνεχή μείωση τῆς δασμολογικῆς προστασίας (στά πλαίσια στῆς Συμφωνίας Συνδέσεως) τῶν βιομηχανιῶν, πού δέν εἶχαν ἀκόμα ἰδρυθεῖ στήν Ἑλλάδα καί

δ) συνδυάστηκε μέ πρόσθετες δασμολογικές ἀπαλλαγές γιά τήν εἰσαγωγή μεγάλου ἀριθμοῦ προϊόντων.

Ἀλλά ἀπό τά ὅποια παράγονταν καί ἄλλα ὅχι στή χώρα, μέ σκοπό τή μείωση τοῦ κόστους καί τήν ἐνίσχυση τῆς ἀνταγωνιστικότητας τῶν ἐξαγωγῶν τελικῶν προϊόντων, στά ὅποια ἐνσωματώνονταν τά ἐνδιάμεσα αὐτά εἰσαγόμενα. Αὐτά τά στοιχεῖα ὅμως πού συνέθεταν τήν πολιτική γιά τήν προώθηση τῶν ἐξαγωγῶν εἶχαν ἀντιφατικό χαρακτήρα ὅσο ἀφορᾷ τό σκοπό αὐτό. Ἡ μετάβαση δηλ.

ἀπό τήν ἐξωστρεφῆ ἐκβιομηχάνιση ἐπιδιώχθηκε μέ τρόπο πού ἀπό τή μιά μεριά βελτίωνε τίς προϋποθέσεις γιά ἐξαγωγές καί πού πράγματι ὁδήγησε σέ σημαντική αὔξηση καί μεταβολή στή σύνθεσή τους, ἀλλά πού ταυτόχρονα ἀναπαρῆγε, μακροπρόθεσμα τίς συνθήκες ἀνισορροπίας

στό ισοζύγιο, άφοϋ δημιουργούσε δομές τέτοιες, όπου ή αύξηση τών έξαγωγών στηριζόταν στήν παράλληλη διεύρυνση τών είσαγωγών καί συνεπώς άδυνατοϋσε νά πετύχει τή μείωση τής άνισότητας του ισοζυγίου. καί τελικά τή μείωση τής έξωτερικής εξάρτησης τής οίκονομίας από τή ροή ξένων κεφαλαίων, δανειακών ή επενδυτικών. Έτσι τό άνοιγμα στο έμπορικό ισοζύγιο από 296 έκ. δολλ. τό 1960 πέρασε σε 888 έκ. τό 1969 καί σε 4360 έκ. τό 1978. Σάν ποσοστό του 'Ακαθαρίστου Έθνικοϋ Είσοδήματος τό έλλειμμα αυτό έφθασε τό 16,8 % τό 1977 έναντι 11,4% τό 1969 καί 9,3% τό 1960. Παράλληλα οί ύποχρεώσεις τής οίκονομίας σε συνάλλαγμα, πού τό 1965 άνέρχονταν σε 803 έκ. δολλ. ή 14,9% του 'Ακαθαρίστου Έθνικοϋ Είσοδήματος, έφτασαν σε 2024 έκ. τό 1970 καί σε 7451 έκ. τό 1977 ή 23,0% καί 32,1% αντίστοιχα (Πιν.3).

Τό κύριο δηλ. χαρακτηριστικό τής οίκονομίας πού δημιουργήθηκε είναι ότι κάθε αύξηση τής έγχώριας παραγωγής καί του έθνικοϋ είσοδήματος στηριζόταν σε σημαντικό βαθμό στή διεύρυνση του έλλείμματος του ισοζυγίου καί στήν κάλυψη του από έξωτερικά δανειακά ή επενδυτικά κεφάλαια, καθώς καί άλλες κατηγορίες μεταφοράς κεφαλαίων (έμβάσματα, κεφάλαια για τήν αγορά άκινήτων καί γής).

Οί κυβερνήσεις τής Δεξιās για ν'άντιμετωπίσουν τό πρόβλημα του έλλείμματος του έμπορικοϋ ισοζυγίου τής χώρας στηρίχτηκαν στίς είσπράξεις από τόν τουρισμό τή ναυτιλία καί τά μεταναστευτικά έμβάσματα. Για χρόνια οί λεγόμενοι άδηλοι πόροι κάλυπταν τό έλλειμμα του έμπορικοϋ ισοζυγίου. Όμως καί στο σημείο αυτό ή πολιτική της άποδείχτηκε κοντόφθαλμη. Η αύξηση του είσοδήματος από τήν άπλή μεταφορά πόρων από τό έξωτερικό δέν συνδυάστηκε με μιά "ανάλογη" ανάπτυξη τών έγχωρίων παραγωγικών δυνατοτήτων τής οίκονομίας. Έτσι ή διεύρυνση τών είσοδημάτων πού προκλήθηκε από τή διαδικασία αυτή χρηματοδότησε σε μεγάλο βαθμό τή συνεχή διεύρυνση τών καταναλωτικών δαπανών. Παράλληλα όμως προς τήν ενίσχυση του καταναλωτικοϋ χαρακτήρα τής

οικονομίας, ή αύξηση τῶν εἰσοδημάτων συνοδεύτηκε ^{καί} ἀπό μιά μετατόπιση τῆς καταναλωτικῆς ζήτησης ἀπό τά παραδοσιακά προϊόντα σέ ἀγαθά καί ὑπηρεσίες πολυτελείας (στήν τροφή, ἔνδυση, τρόπο ψυχαγωγίας, μετακίνηση, ἐξοπλισμό κατοικίας κ.ἄ.) πού εἴτε εἰσάγονται ἀπό τό ἐξωτερικό εἴτε ὀδήγησαν στή διεύρυνση τῆς παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν μέ ψηλό κόστος. Σημειώθηκε δηλ. μιά μεταβολή τῶν καταναλωτικῶν προτύπων τῆς οἰκονομίας καί μάλιστα κατά τρόπο πού μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἀμετάκλητος καί πού ἀσχεῖ ἔτσι πολλαπλές περιοριστικές ἐπιδράσεις στή διαμόρφωση τῆς παραγωγῆς, στήν ἐπιλογή τεχνολογίας καί κυρίως στίς δυνατότητες ἀναπροσανατολισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ἡ προσπάθεια βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας μέ τή βοήθεια ξένου ἐπενδυτικοῦ κεφαλαίου, τέλος, ἀπέτυχε καί αὐτή.

Οἱ ξένες ἄμεσες ἐπενδύσεις εἶναι προσανατολισμένες πρὸς τήν ἐγχώρια ἀγορά. Ἡ πραγματοποίηση ὀρισμένων ἐξαγωγῶν ἀπό τίς ἐπιχειρήσεις πού ἐγκαταστάθηκαν μπορεῖ νά συνέβαλε στή διεύρυνση τῶν ἐξαιρετικά περιορισμένων βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν, ὥστόσο δέν ἀναιρεῖ τὸ βασικά ἐσωστρεφή χαρακτήρα τῶν ἐπενδύσεων αὐτῶν. Τό 1976 ἀπό τίς 100 ξένες ἐπιχειρήσεις μόνο 24 πραγματοποιοῦσαν ἄξιες λόγου ἐξαγωγές. Τά φάσμα τῶν ἐξαγωγῶν ἦταν ἐξαιρετικά περιορισμένο καί ἂν οἱ πολυεθνικὲς ἐπιχειρήσεις συμμετέχουν ἔστω καί μέ ποσοστό 2,6% στίς ἐξαγωγές βιομηχανικῶν εἰδῶν αὐτό ὀφείλεται μόνο στό ἄλουμίνιο.

Οἱ ἐξωτερικὲς δηλ. συναλλαγές τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων πού ἐγκαταστάθηκαν στή χώρα, ἐπηρεάστηκαν ἀπό τόν πολυεθνικό τους χαρακτήρα. Οἱ περισσότερες ἀπό τίς μεγάλες, ἀλλά καί πολλές μικρές ἢ μέ ἀσήμαντο μέγεθος ξένες ἐπιχειρήσεις περιορίσαν τή δραστηριότητα τους ~~σέ ἀπὸ τὴν πώληση τῶν παραγωγικῶν διαδικασιῶν~~ στή συναρμολόγηση ἢ καί ἀπλῶς στή συσκευασία τῶν προϊόντων πού εἰσάγουν ἀπό τό πολυεθνικό τους συγκρότημα. Ἡ θέση δηλ. πού πῆραν οἱ θυγατρικὲς μονάδες τῶν

πολυεθνικῶν ἐπιχειρήσεων στήν παραγωγική διαδικασία τῆς χώρας καί ὁ χαρακτήρας τῶν ἐπιχειρηματικῶν τους στόχων, πέρα ἀπό τίς ἐπιπτώσεις στό ἰσοζύγιο πληρωμῶν, ἐπηρέασαν ἐπίσης ἀρνητικά τήν ὁλοκλήρωση τοῦ βιομηχανικοῦ τομέα. Εὐνόησαν τήν ὀριζόντια καί ὄχι τήν κάθετη ἀνάπτυξη καί λειτούργησαν ἀνασχετικά στήν ἀνάπτυξη τῶν ἐνδοκλαδικῶν καί διακλαδικῶν διασυνδέσεων στήν οἰκονομία καί ἰδίως στή βιομηχανία πού εἶναι ἀπαραίτητες γιά μιᾶ ὁλοκληρωμένη ἐπέκταση.

~~Ποιά εἶναι ἡ αἰτία τῆς συνολικῆς ἀποτυχίας τῆς ἐπίσης κυβερνητικῆς πολιτικῆς;~~

Αἰτίες τῆς ἀνωχειρίας
τῆς οἰκονομικῆς
πολιτικῆς τῆς Δεξιᾶς

Μετά τό τέλος τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου καί τήν ὁλοκληρωτική ἐπικράτηση τῆς Δεξιᾶς οἱ κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς ἐπέβαλαν στή χώρα οἰκονομική πορεία μέ μοναδικό γνώμονα τήν ἐνίσχυση τῶν κυριάρχων συμφερόντων τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας καί τοῦ ξένου παράγοντα καί τή διατήρηση τῆς ὑπάρχουσας οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς κατάστασης. ~~Τό πρῶτο ἀπό τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς πορείας αὐτῆς ἦταν ἡ ἀρνηση κάθε πραγματισμοῦ καί ἡ ἀνάθεση στούς ἰδιῶτες ἐπιχειρηματίες τῆς πρωτοβουλίας νά φροντίσουν γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τοῦ τόπου.~~

Οἱ κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς δέν ἐπεδιώξαν τή δημιουργία ἐνός αποτελεσματικοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, πού θά διαδραμάτιζε καθοριστικό ρόλο στήν ἀναπτυξιακή διαδικασία καί θά προωθοῦσε τήν παραγωγική συσσώρευση κεφαλαίου, τήν ἀνάπτυξη νέων βιομηχανικῶν δραστηριοτήτων σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες τῆς χώρας, τήν τεχνολογική ἀνάπτυξη καί γενικά ὁ ρόλος τοῦ κράτους ἐξαντλήθηκε στή δημιουργία γενικοτέρων συνθηκῶν πού ἦταν ἀπαραίτητες γιά τή λειτουργία τῆς οἰκονομίας (ὑποδομή, νομισματική σταθερότητα, κλίμα ἐμπιστοσύνης) καί πού θά δημιουργοῦσαν συνθήκες ἀποδοτικότητας ἱκανές νά κινητοτό ἰδιωτικό κεφάλαιο γιά τήν ἀνάληψη παραγωγικῆς δραστηριότητας. Τά ὅρια δηλ. τῆς κρατικῆς λειτουργίας προσδιορίστηκαν A PRIORI στούς τομεῖς πού δέν ἔθιγαν τήν ἀποδοτικότητα τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου, χωρίς νά λαμβά-

-νονται υπόψη οι στόχοι που έπρεπε να επιτευχθούν και οι ανάγκες και δομές της οικονομίας. Έτσι ^{DA} συσσωρεύση κεφαλαίου και γενικότερα η διαδικασία ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων αφέθηκαν έτσι στο μηχανισμό και την επίρροή των δυνάμεων της αγοράς. Ο κρατικός προγραμματισμός παρά τα επί μέρους θεωρητικά προγράμματα που συντάχθηκαν σε καμιά περίοδο δεν αποτέλεσε ένα πλαίσιο αναφοράς, μέσα στο οποίο θα πραγματοποιόταν μέ αποφασιστικότητα και σαφή προσανατολισμό ή κρατική πολιτική. Όταν η ιδιωτική πρωτοβουλία δεν προσανατολιζόταν προς παραγωγικές δραστηριότητες, το συμπέρασμα που μονίμως προέκυπτε για τις κυβερνήσεις της Δεξιάς ήταν ότι το θεσμικό πλαίσιο και οι έξωτερικές συνθήκες ήταν ανατάλληλα και κατά συνέπεια η οικονομική πολιτική έπρεπε να αποβλέπει στη δημιουργία ακόμα πιο καταλλήλων συνθηκών. Τουτό σήμαινε πάντα την υποβοήθηση των ιδιωτών επιχειρηματιών τη θέσμιση νέων κινήτρων και γενικά επιδοτήσεων, που βελτίωναν τα κέρδη τους σε βάρος του κοινωνικού συνόλου.

Τό κράτος παράλειψε συστηματικά να αναλάβει τό ίδιο την προώθηση της συσσωρεύσης κεφαλαίου στη μεταποίηση. Παρ'όλη την επενδυτική ανεπάρκεια ^{του ιδιωτικού επιχειρηματία} στον τομέα αυτό, τό κράτος δεν προχώρησε στη δημιουργία νέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν είτε να καλύψουν σημαντικές ανάγκες της έσωτερικής ζήτησης είτε να αξιοποιήσουν την παραγωγή άλλων τομέων ή βιομηχανικών κλάδων, μέ στόχο τη διεθνή αγορά, είτε να ενισχύσουν τη δυναμική της εκβιομηχάνισης. Μέ εξαίρεση την περίοδο του 1959-63, όπου η κρίση στη διαδικασία εκβιομηχάνισης λειτούργησε σά μέσο πίεσης, ώστε οι κρατικές επενδύσεις να καλύψουν γύρω στό 23% κατά μέσο όρο του συνόλου των επενδύσεων στον τομέα αυτό, έκτοτε η κρατική συμμετοχή στη συσσωρεύση κεφαλαίου στό μεταποιητικό τομέα σχεδόν έκμηδενίστηκε, καλύπτοντας μεταξύ 1964-75 τό 1,4% του συνόλου των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Τό κράτος προσανατόλισε τά 2/3 των επενδύσεων του (66,1%) ή τό 30,4% των συνολικών επενδύσεων στη δημιουργία

υποδομής (ένέργεια, μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, με σκοπό τή δημιουργία "έξωτερικῶν οἰκονομιῶν" πού, βελτιώνοντας τήν ἀποδοτικότητα τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, θά ἐπέτρεπαν ὥστε ἡ συσσώρευση κεφαλαίου στούς παραγωγικούς, ἀλλά ταυτόχρονα προσοδοφόρους τομεῖς νά στηρίζεται στούς ἰδιῶτες ἐπιχειρηματίες.)

Ἡ ἐξάρτηση ἀπό τίς ΗΗΑ στήν πρώτη μεταπολεμική περίοδο δέν περιοριζόταν μόνο στόν πολιτικό ἀλλά ἐπεκτεινόταν καί στόν οἰκονομικό χῶρο ἡ ἀκριβῶς ἐπειδή κυριαρχοῦσε στό πολιτικό ἐπίπεδο, προσδιόρισε καί τίς ἐπιλογές στόν οἰκονομικό τομέα. Μέσο τῆς AMAG ἡ ἀμερικανική πολιτική ἔλεγε καί προσδιόριζε ἄμεσα ὅλες τίς βασικές οἰκονομικές ἀποφάσεις γιά ἄρκετό διάστημα. Οἱ ἐπιλογές τῆς περιόδου 1948-53 ὅταν ἀκόμα ἡ οἰκονομία ἦταν ἀδιαμόρφωτη, εἶχαν καθοριστική σημασία, γιὰτί ἔβαλαν σέ κίνηση μηχανισμούς καί δημιούργησαν δομές πού ἐπηρέασαν ὅλο τόν προσανατολισμό τῆς οἰκονομίας, ἐνῶ ταυτόχρονα προσδιόριζαν καί τά περιθώρια ἐλευθερίας τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Βασικά στοιχεῖα ἀπό τήν ἀποψη αὐτή ἦταν τά ἑξῆς: (ἰδιωτικό καί ἀπὸ εἰς ΗΤΤΑ)

α) ὁ προσανατολισμός τῆς οἰκονομίας πρὸς τήν κατεύθυνση κυρίως τῆς ἀγροτικῆς ἀνάπτυξης ἢ τῆς ἀνάπτυξης ὀρισμένων τομέων τῶν ὑπηρεσιῶν. Ὡς βάση γιά τήν ἀποψη αὐτή προβλήθηκε τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ χώρα, λόγῳ τοῦ μικροῦ μεγέθους τῆς, τοῦ ἀγροτικοῦ χαρακτήρα τῆς οἰκονομίας τῆς, τῆς στενότητος κεφαλαίου καί τῆς φτηνῆς ἐργατικῆς δύναμης, διέθετε συγκριτικά πλεονεκτήματα στήν ἀγροτική παραγωγή. Ἀντίθετα στό χῶρο τῆς βιομηχανίας τά συγκριτικά πλεονεκτήματα βρίσκονταν ἀπό τήν πλευρά τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν, τόν ἀνταγωνισμό τῶν ὀποίων δέν θά μπορούσε ἡ Ἑλλάδα ν' ἀντιμετωπίσει. Ἀκόμα ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας θά ὀδηγοῦσε λόγω τοῦ μεγέθους τῆς ἀγορᾶς σέ μονοπωλιακές καταστάσεις, "καί τοῦτο δέν ἀνέχεται ἡ Ἀμερικανική Κυβέρνησις οὐδέ ἡ ἀμερικανική κοινὴ γνώμη".

Ἀκόμη καί τά περιορισμένα ἐλληνικά σχέδια γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ βιομηχανικοῦ τομέα μέ ὀρισμένες βασι-

2) Τὸ δεύτερο ἀπό τὰ ἔγγραφα χαρακτηρίζεται
τῇ ἐξέλιξιν αὐτῆς
ἦταν ἡ συνύπαρξη τῆς
χώρας με τὴν βιομη-
χανικὴν παραγωγὴν
αὐτῆς.

-κές μονάδες συνήντησαν μεγάλη αντίδραση, όπου παρουσιάστηκαν, προκειμένου για την εκτέλεσή τους να χρησιμοποιηθεῖ ένα τμήμα τῶν χρημάτων τῆς βοήθειας MARSHALL.

Παρόμοιες απόψεις ἐπηρέασαν τίς ἐξελίξεις ὡς τὰ τέλη τῆς δεκαετίας 1950-60 περίπου.

Οἱ καπιταλιστικές χῶρες τῆς Δύσης πίεσαν γιὰ τό ἄνοιγμα τῆς χώρας στό διεθνές ἐμπόριο καί τήν ἐνσωμάτωσή της στή διεθνή ἀγορά. Ἡ λογική τῆς ἐπιβολῆς αὐτῆς ἦταν ὅτι ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου θά ἐπέτρεπε στή χώρα τήν ἐξειδίκευση καί τή μεγαλύτερη δυνατή ἀξιοποίηση τῶν συγκριτικῶν πλεονεκτημάτων της. Τά ἐλλείμματα πού θά δημιουργοῦνταν στό ἰσοζύγιο, θά καλύπτονταν μέ τήν εἰσροή ξένου ἐπενδυτικοῦ κεφαλαίου, πού ἀκόμα θά συμπλήρωνε τή συσσώρευση ἐγχωρίου κεφαλαίου καί θά ἐνίσχυε ἔτσι τόν παραγωγικό τομέα καί τίς ἐξαγωγικές δυνατότητες τῆς οἰκονομίας.

Ἡ τέτοια "ἀνοικτή" πολιτική ἐξασφάλιζε σημαντικά προνομιακή θέση στό ξένο κεφάλαιο καί σήμαινε μεγαλύτερο ἄνοιγμα τῆς ἐγχώριας ἀγορᾶς στά ξένα ἐπιχειρηματικά συμφέροντα καί τίς πολυεθνικές ἐπιχειρήσεις, πού μέσο τῶν ἀμέσων ἐπενδύσεων μποροῦσαν νά διασφαλίσουν καί νά ἐνισχύσουν τήν ἰσχυρή θέση τους στήν ἐλληνική ἀγορά. Ἡ πολιτική αὕτη εὐνοήθηκε καί ἀπό τίς ἐγχώριες δυνάμεις πού ἐπηρῆαζαν τόν μηχανισμό τῶν ἐπιλογῶν στήν ἀκονομία. Ἡ εἰσροή τοῦ ξένου κεφαλαίου ἐπέτρεπε ~~ταυτόχρονα~~ στό ἐλληνικό κεφάλαιονά ἐξακολουθήσει νά προσανατολίζεται πρός τίς παραδοσιακές μεταπρατικές, κερδοσκοπικές ἢ ἄλλες ἀντιπαραγωγικές, ἀλλά ἰδιαίτερα ἀποδοτικές δραστηριότητες.

Μέ ἄλλα λόγια τό σχῆμα αὐτό ἐξυπηρετοῦσε τή διπλή λειτουργία, ἀφενός νά ἐνισχύσει τή διεθνοποίηση τῶν καταγωγτικῶν καί παραγωγικῶν δομῶν τῆς οἰκονομίας καί τό ρόλο τοῦ ξένου κεφαλαίου καί τεχνολογίας καί ἀφετέρου νά μὴν ἐξαναγκάσει τήν ἐγχώρια ἐπιχειρηματική τάξη νά θυσιάσει ἔστω τμήμα τῶν συμφερόντων της στόν τριγωνήν τομέα καί νά μετατοπίσει σημαντικό τμήμα τῶν πόρων

(αὐτοαίρνησε ἔτσι οὐ-
κυντία ἢ στροφή
οἱ χῶρες πέραν τῆν
ἐξομνηχανισμὸς της

πού έλεγχε πρὸς τή βιομηχανία.

Τό άνοιγμα τῆς έλληνικῆς άγορᾶς ^{ωραματοποιήθηκε μέ} ~~συννοεούσης από~~ μείωση τῶν δασμῶν. Άνταποκρίθηκε ἔτσι ἡ Ἑλλάδα στή βασιική έπιδίωξη τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν τῆς Δύσης γιά έλεύθερη ανάπτυξη τοῦ έμπορίου καί κατάργηση τῶν έμποδίων στήν είσαγωγή τῶν προϊόντων τους.

Ἡ δομή τοῦ έξωτερικοῦ δασμολογίου διαμορφώθηκε από τίς κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς σέ συνεννόηση μέ τήν έγχώρια όλιγαρχία σέ τρόπο ὥστε οἱ παραδοσιακοί κλάδοι (έριουργία, ὕφαντικά, ὑποδήματα, ένδύματα, ἔπιπλα, χαρτί δέρματα) άπολαμβάνουν ὕψηλή δασμολογική προστασία, ένῳ οἱ τεχνολογικά πιό σύγχρονοι κλάδοι καί οἱ κλάδοι πού βρίσκονται άκόμη σέ καθυστέρηση άπολαμβάνουν πολύ χαμηλότερη ἢ μηδαμινή προστασία.

Ἡ μορφή αὐτή τῆς δασμολογικῆς προστασίας ἔδωσε τή δυνατότητα στούς παραδοσιακοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας νά άναπτυχθοῦν σέ βαθμό πού νά άποτελοῦν σήμερα τό βασικό τμήμα τῆς έγχωρίας έπιχειρηματικῆς δραστηριότητας στό βιομηχανικό τομέα. Ἀντίθετα ὁ χαμηλός βαθμός προστασίας τῶν τεχνολογικά πιό συγχρόνων βιομηχανικῶν κλάδων εἶχε σάν συνέπεια ἡ άνάληψη έγχωρίων παραγωγικῶν δραστηριοτήτων σ'αὐτοὺς νά γίνεται σχεδόν άπαγορευτική (π.χ. μηχανές, ἡλεκτρικές μηχανές, μεταφορικό ὕλικό, χημικά) καί νά άποθαρρύνεται ἡ είσοδος στήν άγορά νέων έπιχειρήσεων, πού θά στηρίζονταν στίς έλληνικές έπιχειρηματικές δυνάμεις. Μέ έξαίρεση τίς βιομηχανικές μονάδες πού προϋπήρχαν καί πού διέθεταν μιά βάση πού επέτρεπε τήν επέκτασή τους σέ νέες δραστηριότητες, αλλά πάντως συγγενεῖς πρὸς αὐτές πού ἤδη άσκοῦσαν, ἡ δημιουργία νέων έπιχειρήσεων σέ τεχνολογικά προηγμένους κλάδους, από έλληνικές έπιχειρηματικές δυνάμεις ὑπῆρξε έξαιρετικά περιορισμένη.

Τά στοιχεῖα αὐτά ἤσκησαν ὅμως καθοριστική επίδραση καί στή θέση τῆς χώρας στό διεθνή καταμερισμό τῆς εργασίας: Οἱ έλληνικές έξαγωγές χαρακτηρίζονται άκόμα από τήν κυριαρχία τῶν παραδοσιακῶν προϊόντων, τό χαμηλό βαθμό προστιθεμένης άξίας (τῆς ὁποίας τό μεγάλο μέρος εἶναι τό εργατικό κόστος) καί τήν ὕψηλή περιεκτικότητα

τους σέ εισαγόμενα ένδιάμεσα προϊόντα. Είδικότερα ή κατηγορία τών άγροτικων ειδών (τρόφιμα-ποτά-καπνός) άντιπροσωπεύει τό 32,6% τών συνολικων εξαγωγών, οί πρώτες ύλες (βαθμβάκι, άκατέργαστα δέρματα κ.λ.π.) τό 5,0% καί τά όρυκτά -μεταλλεύματα τό 5,2% δηλ. συνολικά 43% περίπου (1977). 'Από τίς βιομηχανικές εξαγωγές άλλα 39,5% του συνόλου τών εξαγωγών είναι προϊόντα τών παραδοσιακών, μέσης ή χαμηλής τεχνολογίας κλάδων (κλωστοϋφαντουργικά 17,7%, τσιμέντα-οίκοδομικά υλικά 6,4% γουναρικά-δέρματα κ.λ.π. 5,8% είδη από μέταλλο 4,2% διάφορα 7,4%.

Τό άποτέλεσμα τής εξέλιξης αύτής ήταν ότι τά προϊόντα πάνω στά όποια σήμερα στηρίζονται οί έλληνικές εξαγωγές δέν είναι άνταγωνιστικά. Τά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα τών χωρών τής 'Αφρικής καί τής 'Ασίας π.χ πουλιώνται φτηνότερα στίς Δυτικοευρωπαϊκές άγορές γιατί τά εργατικά χέρια έκεϊ κοστίζουν λιγώτερο άπ'ό,τι στήν 'Ελλάδα.

'Η ένσωμάτωση στή διεθνή άγορά έπηρέασε σημαντικά τίς τεχνολογικές δομές τής οίκονομίας, γιατί από τή μιά ένίσχυε τή δημιουργία προτύπων ζήτησης, για τήν κάλυψη τών όποιων έπρεπε νά χρησιμοποιηθεϊ εισαγόμενη τεχνολογία έντάσεως κεφαλαίου, ένω παράλληλα πίεζε καί για τή δημιουργία τεχνολογικά συγχρόνων βιομηχανικων μονάδων. 'Η διεύρυνση δηλ. τής άγοράς πού προκαλοϋσαν οί συνεχώς αύξανόμενες εισαγωγές δημιούργησε καταναλωτικά πρότυπα συγγενή μέ τά δυτικοευρωπαϊκά. Για νά μπορεϊ όμως ή έγχώρια παραγωγή νά προσφέρει προϊόντα του ίδιου χαρακτήρα ή κοινωνικής άπήχησης μέ τά εισαγόμενα, έπρεπε άναγκαστικά νά χρησιμοποιήσει άντίστοιχες εισαγόμενες τεχνολογικές μεθόδους. 'Η έξάρτηση όμως τής παραγωγικής διαδικασίας από τήν εισαγόμενη τεχνολογία, χωρίς όποιαδήποτε προσπάθεια άνάπτυξης τών έγχωριων τεχνολογικων δυνατοτήτων είχε σάν άποτέλεσμα : τήν αποθάρρυνση τής άνάπτυξης τής έγχώριας τεχνολογίας καί τήν ύποκίνηση τών εισαγωγών, δεδομένου ότι ή χρησιμοποίηση ξένων τεχνολογικων μεθόδων συνδυάζεται μέ τή χρησιμοποίηση εισαγομένων πρώτων υλών, ένδια-

-μέσων προϊόντων ή κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἀπό τήν ἐταιρεία πού θά χρησιμοποιήσῃ τήν τεχνολογία.

Τέλος καθὼς οἱ τεχνολογικές συμφωνίες πού στήριξαν τόν ἐκσυγχρονισμό καί τήν ἀνάπτυξη πολλῶν ἐγχωρίων ἐπιχειρήσεων συνδέθηκαν σέ πολλές περιπτώσεις μέ περιοριστικές ρῆτρες ὅσο ἀφορᾷ τήν ἐξαγωγική τους δραστηριότητα (ποσότητες ἐξαγωγῶν, τιμές ή γεωγραφικός προσανατολισμός τῶν ἐξαγωγῶν) ή χρησιμοποίηση τοῦ μέσου αὐτοῦ καθόριζε ταυτόχρονα καί τά ὅρια τῶν ἐξαγωγικῶν δυνατοτήτων στίς περιπτώσεις πού ἀφορῶσε.

3) Τό τρίτο χαρακτηριστικό τῆς ἐλληνικῆς ἐξέλιξης εἶναι ὅτι τό κράτος παρενέβη συνεχῶς στή λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς γιάννά ἐξασφαλίσῃ στούς ἰδιῶτες ἐπιχειρηματίες τά κέρδη πού δέν μπορούσαν οἱ ἴδιοι νά ἀποκτήσουν. Ἐνῶ σύμφωνα μέ τίς θεωρητικές ἀρχές τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος ή δυνατότητα πραγματοποίησης κέρδους εἶναι τό κριτήριο ἂν θά πρέπει νά ἐπιβιώσῃ μιά ἐπιχείρηση ή νά κλείσῃ, στήν Ἑλλάδα τό κριτήριο αὐτό δέν ἐφαρμόστηκε γιά πολλές ἐπιχειρήσεις συνδεδεμένες μέ τούς μηχανισμούς τῆς Δεξιᾶς. Ἐπιβίωσαν καί κέρδισαν ὅσοι ἐξασφάλισαν τήν κρατική ὑποστήριξη.

Γιά τήν στήριξη τῆς ἐλληνικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητας στό βιομηχανικό τομέα τό κράτος χρηματοδότησε ἄμεσα ή ἔμμεσα ἓνα ὅλο καί μεγαλύτερο ποσοστό τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων. Ἡ συσσώρευση δηλ. ἐγχωρίου κεφαλαίου στή βιομηχανία συνδέεται μέ τήν προοδευτική παραχώρηση ὅλο καί περισσοτέρων κινήτρων μέ διάφορες μορφές π.χ. φορολογικές ἀπαλλαγές, εὐνοϊκά ἐπιτόκια χρηματοδότησης, δασμολογικές ἀπαλλαγές, ἀπαλλαγές γιά τήν καταβολή εἰσφορῶν στό ΙΚΑ κ.λ.π. πού συνιστοῦν ἄμεσες ή ἔμμεσες μορφές ἐπιδοτήσεων. Οἱ ἐπιδοτήσεις αὐτές ἀντιστοιχοῦν στό 35% τοῦ συνόλου τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων στήν περίοδο 1961-1975.

Ἡ ἔκταση τῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν πού ἀποτελεῖ μία μόνιμη μορφή ἐπιδοτήσεων. Μεταξύ 1966-1975 τά κέρδη τῶν βιομηχανικῶν ἐταιρειῶν πού ἐξαίρεθησαν ἀπό τή φορολογία ἔφτασαν ἀπό 321 ἐκ. δρχ. τό 1966 σέ

5324 εκ. τό 1975. 'Ο φόρος από τόν όποϊο άπαλλάχτηκαν αύτά τά κέρδη σημείωσε συνεχή αύξηση και έφτασε τό 1975 τά 2 δισεκ. δρχ. περίπου. 'Από τή σύγκριση μεταξύ του φόρου πού πράγματι καταβλήθηκε για τά μή διανεμηθέντα κέρδη και τής έπιδότσης αύτής προκύπτει και ή σημασία τής τελευταίας για τό βιομηχανικό τομέα. 'Η αναλογία φόρου/έπιδότσης ήταν για όλη τήν περίοδο 1966-75 1:3,52 δηλ. ό φόρος από τόν όποϊο άπαλλάσσονταν οί έπιχειρήσεις ήταν 3,5 φορές περισσότερος από αυτόν πού ήταν υποχρεωμένος νά καταβάλλουν.

Συμώερασμα

Μπορούμε νά συνοφίσουμε όλες τίς παραπάνω παρατηρήσεις σέ μιá γενικώτερη παρατήρηση :

Αίτία του κακοϋ είναι ή έπιβολή στήν 'Ελλάδα του χωρίς περιορισμούς καπιταλιστικού συστήματος και ή ένταξη τής χώρας στή διεθνή καπιταλιστική αγορά.

Στήν καπιταλιστική οίκονομία ίσχύει ή άρχή τής μεγιστοποίησης του κέρδους έπικρατεϊ και έπιβάλλεται όποιος πραγματοποιει τά μεγαλύτερα κέρδη. Σέ μιá περιφερειακή οίκονομία, όπως ή έλληνική, τά μεγάλα κέρδη δέν μπορουν νά πραγματοποιηθουν σέ τομεϊς όπου παράγουν οί ίδιες οί προηγμένες χώρες. **Τά** ντόπια προϊόντα δέν μπορουν νά άνταγωνιστουν τά φτηνότερα και καλύτερα ξένα, δέν δίνουν κέρδη και δέν παράγονται. 'Η άπλή αύτή διαπίστωση έξηγεϊ γιατί παρά τίς τόσες προσπάθειες των άρμοδίων δέν μπόρεσε ν' άνταπτυχθουν βιομηχανίες πού νά εξασφαλίζουν τή βιομηχανική ύποδομή τής χώρας. Κέρδη σέ μιá περιφερειακή οίκονομία μπορουν νά πραγματοποιηθουν πρῶτα άπ'όλα μέ τό εισαγωγικό έμπόριο, τήν άντιπροσώπευση των ξένων έπιχειρήσεων, τή κερδοσκοπία. Μπορεϊ έπίσης νά πραγματοποιηθουν μέ εργασίες πού έκμεταλλεύονται ό,τι είναι φτηνό στό τόπο και φτηνά είναι σέ μιá υποανάπτυκτη οίκονομία κυρίως τά έργατικά χέρια.

'Η κρίση πού περνάει ή οίκονομία εκτός από τό συγκυριακό της χαρακτήρα είναι κυρίως συνέπεια του τρόπου πού άναπτύχθηκε. τής πολιτικής πού άκολούθησε ή Δεξιά. τής ένσωμάτωσης τής χώρας στό διεθνές καπιταλιστικό σύστημα.

Ἡ σημαντικὴ ἄνοδος διαφόρων μεγεθῶν οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς εὐημερίας δέν ἀντιστοιχεῖ καὶ δέν στηρίζεται σέ μιὰ ἀνάλογη ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, γιατί αὐτὴ ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στό βαθμό πού πραγματοποιήθηκε :

- δέν εἶναι ἐνδογενής,
- δέν ἐμφανίζει χαρακτήρα μονιμότητας καὶ δυναμισμοῦ,
- συνδέθηκε μέ μεγάλη σπατάλη κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν πόρων καὶ
- δέν συνδέθηκε μέ τὴν ἀνάπτυξη τομέων πού θά ἐπέτρεπαν στή χώρα, μέσα ἀπό μιὰ διαδοχικὴ μεταβολὴ τῆς θέσης τῆς στό διεθνή καταμερισμό τῆς ἐργασίας, νά πετύχει μιὰ λιγότερο ἀνισομερὴ ἀνάπτυξη τῶν ἐξωτερικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

Κοινωνικὰ μέτρα

Ἡ κυβέρνηση γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει τὴν οἰκονομικὴ κρίση ἔχει ἐξαγγεῖλει κατὰ καιροῦς σειρά ἀπὸ μέτρα, ὅπως τὸν περιορισμό τῶν εἰσαγωγῶν, τὸν ἔλεγχο τῶν τιμῶν ἢ τὸν περιορισμό τῶν αὐξήσεων τῶν μισθῶν. Ὅλα τὰ μέτρα αὐτὰ ἔχουν βραχυχρόνια χαρακτήρα. Καί κανένα δέν ἀντιμετωπίζει τὴ βασικὴ αἰτία τῆς κρίσης τὰ διαρθρωτικὰ προβλήματα τῆς οἰκονομίας.

Τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης δέν ἀντιμετωπίζεται ~~μέ~~ ^{απὸ} μιὰ μακρόπνοη στρατηγικὴ πού μέ ἄλληλένδετες καὶ διαδοχικὲς διαρθρωτικὲς μεταβολές θά πετύχει τὴν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ παράλληλα θά ἐνισχύει τὴν αὐτοδυναμία καὶ τὴν δυναμικότητα τῆς οἰκονομίας. ^{Το} Οἰκονομικὸ πρόβλημα συρρικνώνεται στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῶν ἐλλειμμάτων τοῦ ἰσοζυγίου καὶ στὴν πραγματοποίηση ὑψηλῶν ρυθμῶν αὐξησης τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Τὸ πρόβλημα τοῦ ἰσοζυγίου ἐνδιαφέρει ἄμεσα τὴν κυβέρνηση γιατί ὁ περιορισμός τῶν εἰσαγωγῶν ὁδηγεῖ σέ ἔνταση τῶν πληθωριστικῶν πιέσεων, σέ περιορισμό τῆς κατανάλωσης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπενδυτικῆς καὶ παραγωγικῆς δραστηριότητας, ἀφοῦ ὁλόκληρος ὁ κεφαλαιουχικὸς ἐξοπλισμός καὶ σημαντικὸ τμῆμα τῶν ἐνδιαμέσων προϊόντων γιὰ τὴν παραγωγή εἰσάγονταν. Οἱ οἰκονομικὲς αὐτές συ-

-νέπειες συνοδεύονται από εξίσου σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις. 'Η επιδίωξη για ύψηλους ρυθμούς αύξησης του εθνικού εισοδήματος ἄσχετα από τόν τρόπο πού ἐπιτυγχάνονται οἱ ρυθμοί αὐτοί σκοπό ἔχει νά ἐξασφαλίσει τή διατήρηση τῆς κοινωνικῆς καί πολιτικῆς ἰσορροπίας δεδομένου ὅτι, ὅταν τά εἰσοδήματα αὐξάνουν, τό πρόβλημα τῆς διανομῆς μπαίνει σέ δεύτερη μοίρα καί δέν τίθενται προβλήματα διαφορετικῶν ἐπιλογῶν, ὡς πρός τόν τρόπο ἀνάπτυξης καί ἐκβιομηχάνισης.

'Η κυβερνητική πολιτική λοιπόν στηρίζεται σέ μέτρα βραχυπροθέσμου χαρακτήρα, πού ἀδυνατοῦν νά ὀδηγήσουν σ' ἓνα μετασχηματισμό τῶν δομῶν καί νά ἐξασφαλίσουν τό ξεπέραςμα τῶν προβλημάτων. Αὐτό ἐξηγεῖ καί γιατί τά κυβερνητικά μέτρα εἶναι πολλές φορές ἀντιφατικά. Παρ' ὅλο τόν πληθωρισμό π.χ. οἱ ἐπιδότησεις ἀποκτοῦν ἓνα ὅλο καί σημαντικότερο βάρος γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἐπενδύσεων σέ μιά προσπάθεια νά ξεπερασθεῖ ἡ πολιτικά ἐπικίνδυνη οἰκονομική στασιμότητα. 'Η οἰκοδομική δραστηριότητα μιά περιορίζεται γιά ~~αὐτό~~ ^{αὐτή} ~~αὐτοὶ~~ ^{αὐτή} διευκολύνεται τό στόχο τῆς συγκέντρωσης παραγωγικῶν πόρων σέ ἀναπτυξιακούς τομεῖς καί μιά προωθεῖται γιατί εἶναι ὁ κύριος μοχλός τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας.

Μέχρι σήμερα τά μέτρα τῆς ἐλληνικῆς κυβέρνησης μποροῦσαν νά συγκαλύπτουν γιά τό πολύ κοινό τήν πραγματική κατάσταση, δημιουργοῦσαν ἴσως τήν ἐντύπωση μιᾶς κάποιας εὐεξίας τῆς οἰκονομίας ὅπως οἱ κορτιζόνες πού χορηγοῦνται σ' ἓναν βαρειά ἄρρωστο. Σήμερα ὅμως ἡ διεθνὴς κρίση θά ἔχει ἀναπόφευκτα σά συνέπεια καί τήν ὑποχώρηση τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Μέ τή Δεξιά στήν ἐξουσία ἡ ὑποχώρηση, ὁ μαρασμός τῆς οἰκονομίας δέν θά ἐκδηλωθῇ στόν οἰκονομικό τομέα μέ μείωση τῶν κερδῶν. Θά ἐκδηλωθεῖ στό ἐπι~~θεδο~~ τῶν κοινωνικῶν καί εἰσοδηματικῶν κατακτήσεων. Χαμηλότερα εἰσοδήματα σέ ὅλους γιά νά ἐξασφαλίσθοῦν μεγαλύτερα κέρδη. Λιγώτερες κοινωνικές παροχές γιά νά ἐξασφαλισθοῦν τά χρήματα πού ἀπαιτοῦνται γιά κίνητρα καί φορολογικές διευκολύνσεις πρός τούς βιομήχανους.

δημ. κροστ. — ἀξέμιαση τοῦ δημόσιου τομέα - μείωση τῶν ἀνισοτήτων
νέα κεντρικὰ καὶ ὁργανοὶ - βελτίωση τῆς οἰκονομ. θέσης τῶν ἐργαζομένων

Τό ξεπέραςμα τῆς σημερινῆς κρίσης προϋποθέτει μιὰ νέα οἰκονομική πολιτική, μιὰ ἀναδιάρθρωση στόν τομέα τῆς παραγωγῆς ἀλλά καί τῆς κατανάλωσης, ἕναν ἀναπροσδιορισμό τῶν στόχων καί τῶν μέσων, τό μετασχηματισμό τῶν κρατικῶν λειτουργιῶν καί, φυσικά ἕνα νέο συσχετισμό κοινωνικῶν καί πολιτικῶν δυνάμεων, πού θά κάνει τίς ἐπιλογές καί θά τίς μετατρέφει σέ ἐνέργειες.

Γιά νά ξεπεράσει ἡ ἐλληνική οἰκονομία τήν κρίση καί νά ἀποκτήσει ἡ ἐλληνική ἀνάπτυξη αὐτοδύναμο χαρακτήρα καί δυναμισμό, πρέπει ἡ συσσώρευση κεφαλαίου στούς πιά παραγωγικούς τομεῖς καί ἰδίως στή βιομηχανία ἀφενός νά πάρει διαστάσεις πολύ πιά σημαντικές ἀπό ὅ,τι στήν περίοδο πού πέρασε, καί ἀφετέρου νά κατευθυνθεῖ σέ τομεῖς πού θά συμβάλλουν στήν ὀργανική διασύνδεση τῶν παραγωγικῶν δραστηριοτήτων, στήν ἐμβάθυνση τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας, καθώς καί σέ τομεῖς πού θά παρουσιάζουν σχετικά εὐνοϊκές προοπτικές ἀνάπτυξης στή βάση κριτηρίων πού θά λαμβάνουν ὑπόψη τά δυναμικά συγκριτικά πλεονεκτήματα τῆς οἰκονομίας.

Ἡ προσπάθεια αὕτη δέν μπορεῖ νά γίνει οὔτε μέ τή βοήθεια τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς οὔτε μέ τά μέσα πού παρέχει τό σημερινό κοινωνικό οἰκονομικό σύστημα. Χρειάζεται:

α) ὁ δημοκρατικός προγραμματισμός τῆς οἰκονομίας. Προγραμματισμός σημαίνει ὅτι ἡ κατανομή τῶν διαθέσιμων πόρων δέν θά γίνεται πιά ἀναρχικά, δέν θά γίνεται μέ βάση τό κριτήριο πού προκύπτουν τά περισσότερα κέρδη. Θά γίνεται ἀντίθετα σχεδιασμένα μέ κριτήριο πῶς προκύπτει τό μεγαλύτερο κοινωνικό ὄφελος. Σκοπός του θά εἶναι ἡ μεταφορά πόρων ἀπό τούς πιά προσοδοφόρους τομεῖς, πού ὅμως ἀπό κοινωνικοοικονομική ἄποψη εἶναι οἱ λιγότερο παραγωγικοί, ὅπως ἀπό τίς κατοικίες, τό ἐμπόριο ἀλλά καί ἀπό ὀρισμένη κατανάλωση πρός τή βιομηχανία, τή γεωργία, τά ὀρυχεῖα μεταλλεῖα, ἢ ὀρισμένους τιμεῖς τῶν ὑπηρεσιῶν. Γιατί ἡ ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν τομέων βελτιώνει τήν παραγωγικότητα καί ἀνταγωνιστικότητα τῆς οἰκονομίας,

μειώνει τήν εξάρτηση της από τό εξωτερικό καί βελτιώνει τίς προϋποθέσεις γιά μιά πιά αὐτοδύναμη ἀνάπτυξη. Ὁ προγραμματισμός πρέπει νά εἶναι δημοκρατικός. Αὐτό σημαίνει λαϊκή συμμετοχή τόσο στή σύνταξη τοῦ ἀναπτυξιακοῦ προγράμματος καί τή λήψη ἀποφάσεων γιά τήν κατανομή ἀναπτυξιακῶν πόρων ὅσο καί στήν ἐκτέλεση τοῦ προγράμματος αὐτοῦ (ἀναπτυξιακές ἐπιτροπές βάσης).

β) Ἕνα δεύτερο ἀπαραίτητο βῆμα εἶναι ἡ ἐπέκταση τοῦ δημόσιου τομέα. Ἐπέκταση τοῦ δημόσιου τομέα σημαίνει κοινωνικοποίηση τῶν βασικῶν κλάδων τῆς παραγωγῆς (Τράπεζες-Ἀσφάλειες-Μαζικές Μεταφορές καί Ἐπικοινωνίες-Ἐνέργεια-Ἐπιχειρήσεις Κοινῆς Ὑφελείας- Μεγάλο ἔξαγωγικό καί εἰσαγωγικό ἐμπόριο- μεγάλες ἐπιχειρήσεις ἐκμετάλλευσης τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου- τά ναυπηγεῖα- ἡ βιομηχανία χάλυβος, τσιμέντων, λιπασμάτων καθὼς καί οἱ ἐπιχειρήσεις πού ἀφοροῦν τήν ἐθνική ἄμυνα καί τά φαρμακα) καί ἀνάπτυξη μέ βάση τίς κοινωνικοποιημένες ἐπιχειρήσεις τῆς ἀναγκαίας βιομηχανικῆς ὑποδομῆς. Ἡ ἐπέκταση αὐτή ὅχι μόνο θά χαρίσει στό κράτος τήν ἀνεξαρτησία του ἀπέναντι στά ἰδιωτικά συμφέροντα ἀλλά θά ἐπιτρέψει τήν πραγματοποίηση τῶν ἐπενδύσεων πού θά κάνουν τή χώρα λιγώτερο τρωτή σέ καταστάσεις κρίσης.

γ) Ἡ μέχρι σήμερα ἀνάπτυξη εἶχε πολλαπλές ἀνισοτήτες ὅχι μόνο σάν ἀποτέλεσμα ἀλλά σάν κίνητρο. Ἡ ἐξασφάλιση ἰδιαίτερης μεταχείρισης, ἡ παραχώρηση εἰδικῶν προνομίων, ἡ παγιοποίηση καθεστῶτος ἐξαιρέσεων πρὸς ὄφελος ὀλίγων καί εἰς βάρος τῶν πολλῶν ὑπῆρξαν μέτρα γιά νά δημιουργήσουν καί νά συντηρήσουν τά συμφέροντα ἐκεῖνα πού προασπίζονται τό κράτος τῆς δεξιᾶς. Τό πρόγραμμα ἀνάπτυξης τῆς χώρας πρέπει νά βασίζεται στή μείωση τῶν ἀνισοτήτων. Μείωση τῶν ἀνισοτήτων μεταξύ περιφερειῶν, πληθυσμιακῶν ~~φο~~ράδων, μέ ἐνίσχυση τῶν προσπάθειῶν στόν κοινωνικό τομέα ὥστε νά παρέχεται σέ ὅλους χωρίς διάκριση ὑγεία, παιδεία, πολιτιστικά ἀγαθά, ὥστε οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες νά συμπαραστέκονται κατὰ τόν ἴδιο τρόπο σέ κάθε πολίτη.

Ἄς πάρουμε σάν παράδειγμα τό φορολογικό σύστημα.

Τό ελληνικό φορολογικό σύστημα παραμένει ουσιαστικά άνισο. Από την εξέταση της διαχρονικής εξέλιξης του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων προκύπτει ότι η φορολογία αυτή δεν είναι στην πραγματικότητα τόσο προοδευτική, όσο αποβλέπει η νομοθετημένη κλίμακα του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Η άνιση κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ των διαφόρων εισοδηματικών ομάδων οδηγεί σε μία υπέρμετρη φορολογική επιβάρυνση των χαμηλών εισοδηματικών τάξεων, ιδιαίτερα εκείνων που δεν έχουν δυνατότητες φοροδιαφυγής και σηκώνουν μάλιστα τό μεγαλύτερο βάρος από τους έμμεσους φόρους. Τα απολογιστικά στοιχεία του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων δείχνουν πως οι μισθωτοί είναι εκείνοι που συμβάλλουν περισσότερο από κάθε άλλο στο σχετικό φόρο. Έτσι η έλλειψη πραγματικής προοδευτικότητας στη φορολογία φυσικών προσώπων οδηγεί αναγκαστικά σε μία δυσανάλογη σχέση άμεσων- έμμεσων φόρων και σε άνιση κατανομή του διαθεσίμου έθνικοῦ εισοδήματος.

Η σχέση αυτή άμεσων-έμμεσων φόρων, τοποθετεί την Ελλάδα σε θέση χειρότερη από τις άλλες χώρες. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα οι άμεσοι φόροι αντιπροσωπεύουν τό 28% και οι έμμεσοι τό 72% των συνολικών φορολογικών εσόδων, ενώ στη Γαλλία η σχέση αυτή διαμορφώνεται σ'ένα 37% άμεσων φόρων πρὸς 63% έμμεσων στην Ιταλία οι φόροι είναι 41% άμεσοι και 65% έμμεσοι, στη Σουηδία 61% άμεσοι και 39% έμμεσοι.

Γιά νά καταστεί δικαιότερη η κατανομή του έθνικοῦ εισοδήματος χρειάζεται μεταξύ άλλων :

- αναπροσαρμογή των συντελεστών της φορολογικής κλίμακας με στόχο την ελάφρυνση των κατωτέρων εισοδηματικών κλιμακίων,
- τή μείωση του φορολογικού εισοδήματος από τό καταβαλλόμενο μίσθωμα για κείνους που δέ διαθέτουν κατοικία με αντίστοιχη μεταχείριση του τεκμαρτοῦ εισοδήματος από ιδιοκατοίκηση,
- τήν κατάργηση των άμαχήτων τεκμηρίων που οδηγούν σε

φορολόγηση πλασματικῶν εἰσοδημάτων ἐνῶ ἀφήνουν ἄθικτη
τὴ φοροδιαφυγὴ τοῦ μεγάλου κεφαλαίου,
-τὴν κατάργηση τῆς φορολόγησης τῶν συντάξεων,
-τὴ ριζικὴ τροποποίηση τοῦ Κώδικα Φορολογικῶν Στοιχείων.

δ) Καμμιά προσπάθεια δέν πρόκειται νά καρποφορή-
σει ἂν δέν συνοδεύεται ἀπὸ ἓνα νέο σύστημα περιφερεια-
κῆς ὀργάνωσης πού θά ἐξασφαλίζει τὴν ὅσο τὸ δυνατόν
μεγαλύτερη συμμετοχὴ τοῦ πληθυσμοῦ στὴ λήψη τῶν ἀποφά-
σεων καὶ τὴ λήψη τῶν ἀποφάσεων γρήγορα, χωρὶς γραφειο-
κρατικά ἐμπόδια, στό τόπο πού πρόκειται νά ἐφαρμοσθοῦν.

ε) Τέλος χρειάζεται ὡς προϋπόθεση ἐκδημοκρατισμοῦ
τῆς κοινωνίας ἡ βελτίωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν
ἐργαζομένων. Τό πρῶτο ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα αὐτά εἶναι
ἡ αὐτόματη τιμαριθμικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῶν ἀμοιβῶν τῶν
ἐργαζομένων καὶ τῶν συνταξιούχων πού θά ἀποσκοπεῖ στὴν
ἐλαχιστοποίηση τῶν ζημιῶν ἀπ'τόν πληθωρισμό. Γιά τὴν
τιμαριθμικὴ αὐτὴ ἀναπροσαρμογὴ εἶναι ἀναγκαῖο νά χρησι-
μοποιηθεῖ ^{νέος δείκτης} γιὰτί ὁ σημερινὸ τιμάρημος καταναλωτὴ δέν
ἐκφράζει τὴν πραγματικότητά.

~~ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΙΜΩΝ~~

“Ὅμως ὅπως εἶπαμε τὸ μέτρο αὐτό ἀπὸ μόνο του
δέν ἀρκεῖ γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήμα-
τος τῶν ἐργαζομένων. Πρέπει νά συμπληρωθεῖ μὲ ἀποτελεσμα-
τικό ἔλεγχο τιμῶν καὶ κερδῶν γιὰ νά σπάσει ἡ πληθωριστι-
κὴ σπεῖρα μισθῶν-τιμῶν-κερδῶν καὶ νά ἀποκτήσει ἔτσι οὐ-
σιαστικὴ ἔννοια ἡ τιμαριθμικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῶν ὀνομαστι-
κῶν ἀμοιβῶν. Ὁ ἔλεγχος τιμῶν καὶ κερδῶν προϋποθέτει
κατάλληλη καὶ ἐπιστημονικὰ ἐπاندρωμένη ὑπηρεσία κοστολό-
γησης τῶν ἀγαθῶν καθὼς ἐπίσης καὶ μηχανισμό ἀγορανομικῆς
ἐποπτείας. Σήμερα δέν ὑπάρχουν οἱ ἀναγκαῖες προϋποθέσεις
γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ ἐνός τέτοιου ἐλέγχου καὶ γι'αὐτό τὰ
μέτρα πού ἐξαγγέλλονται κάθε φορά δέν καταλήγουν πουθε-
νά.

“Ἐνα τρίτο μέτρο γιὰ τὴν προστασία τοῦ πραγματικοῦ
εἰσοδήματος τῶν ἀστενεστέρων τάξεων εἶναι ἡ τιμαριθμο-
ποίηση τῆς φορολογικῆς κλίμακας σέ τρόπο πού νά ἀποκλείει

τήν ἐπιβολή μεγαλύτερης φορολογίας στό ἴδιο ἢ καί μικρότερο πραγματικό εἰσόδημα ὅπως γίνεται σήμερα, λόγω τῆς προοδευτικότητας τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν. Ἔτσι οἱ ἐργαζόμενοι στή προσπάθειά τους νά γλυτώσουν ἀπ' τή Σκύλλα τοῦ πληθωρισμοῦ πέφτουν στή Χάρυβδη τοῦ φορολογικοῦ συστήματος.

ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Αὐτό σημαίνει πως τό τραπεζικό σύστημα πρέπει νά μπει πραγματικά στήν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ καί νά ἐκκαθαριστεῖ τό σκάνδαλο τῶν παγωμένων πιστώσεων τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν καί ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων. Σημαίνει νά ἐνεργοποιηθεῖ τό τεράστιο παραγωγικό δυναμικό τῶν μικρομεσαίων ἐπιχειρήσεων, πού βρίσκεται σήμερα οὐσιαστικά παραγκωνισμένο ἀπ' τίς Τράπεζες καί νά ἀλλάξει ριζικά τό σύστημα τῶν ἀναπτυξιακῶν κινήτρων πού σήμερα ἀποτελοῦν χαριστικές παροχές στό μεγάλο κεφάλαιο.

Χρειάζεται ἐπίσης ριζική ἀναδιάρθρωση τῶν κρατικῶν δαπανῶν, τόσο τῶν καταναλωτικῶν ὅσο καί τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπενδύσεων πού στήν οὐσία του εἶναι καταναλωτικός κατὰ τό μεγαλύτερο μέρος του. Ἡ παραγωγικότητα τῶν δαπανῶν αὐτῶν, μέ τήν ἔννοια τῆς ἐνίσχυσης τῆς γενικῆς ἀναπτυξιακῆς προσπάθειας τῆς οἰκονομίας, πρέπει νά εἶναι τό βασικό κριτήριο γιά τήν ἐπέκτασή τους.

Χρειάζεται τέλος νά χτυπηθεῖ οὐσιαστικά ἡ τεράστια φοροδιαφυγή τοῦ μεγάλου κεφαλαίου πού τροφοδοτεῖ μέ τήν αὐξηση τῆς καταναλωτικῆς ζήτησης τίς πληθωριστικές τάσεις καί ἐπιδεινώνει τή συναλλαγματική θέση τῆς χώρας.

Οἱ αἰχμές τῆς προσπάθειάς μας πρέπει λοιπόν νά εἶναι δημοκρατικός προγραμματισμός-κοινωνικοποίηση, μείωση τῶν ἀνισοτήτων καί νέα περιφερειακή ὁργάνωση βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς θέσης τῶν ἐργαζομένων. Μέσα στά πλαίσια αὐτά θά πρέπει εἰδικώτερα νά ἐνδιαφεροῦμε :

α) Γιά τή δημιουργία τῶν προϋποθέσεων ὥστε οἱ ξένες ἄμεσες ἐπενδύσεις νά σταματήσουν νά ἀποτελοῦν κρίσιμο μέγεθος γιά τή βιομηχανική ἀνάπτυξη καί ἰδίως τήν ἀνάπτυξη τῶν τεχνολογικά πιό προηγμένων κλάδων.

ωρηνωρισμός τι είναι ανισοταχίες

αίτιες, ωρηνωρισμός 79 25% 4,5%

- άρσιση εργασιών 63-73 ωρ 234%, 173%

- εις αγωγής έξοδα

ωρηνωρισμός 20% β. ε. 86% β. ω. 1978 όφειλ. εισ. 10 μ. διαρ.

μερική εργ. Άρσις Διαρ. 200 ;

δημιουργία δαμ. - μη παραγωγική

αίτιον. ωρ. - έχει ούλησει σε αδιέξοδα

επίσης παραγωγική διαρ. : Εργασιο-μεταωρ-δημιουργία 53%
αίτιον. έξοδα διαρ. δεν είναι

Γιατί ξένος κεφάλαιο - διαρ. εργατήρια
όχι τεχνολ.

εξοδωτική αγορά : ανισοταχίες - αδιέξοδα - αδιέξοδα

αρσική εργασία Σεξ

δυσλειτουργία χώρας με διαρ. α.ω. δύν. Έκτακτα - διαρ. να μην ανασταθεί
τεχνολ. ανασταθεί

β) Τήν βελτίωση τῶν ἐγχωρίων τεχνολογικῶν δυνατοτήτων καί τήν προοδευτική μείωση τῆς τεχνολογικῆς ἐξάρτησης τῆς χώρας, πού στρέφει σημαντικότατο τμήμα τῆς συνολικῆς ζήτησης πρός τό ἐξωτερικό, περιορίζει τίς ἐξαγωγικές δυνατότητες καί τή διεθνή ἀνταγωνιστικότητα τῆς οἰκονομίας καί ἐνισχύει τόν ξένο ἔλεγχο σέ κρίσιμα μεγέθη γιά τή λειτουργία τῆς οἰκονομίας.

γ) Τή μείωση ἢ τουλάχιστον τή μεταβολή τοῦ ρόλου τῶν ἐπιδοτήσεων καί κινήτρων μέ τίς διάφορες μορφές του γιά τήν ἀναπτυξιακή διαδικασία. "Όταν δίνεται ἀνέλεγκτα ἡ ἐπιδότηση δέν ἀσκεῖ προστατευτική καί ἀναπτυξιακή λειτουργία γιά συγκεκριμένες παραγωγικές δραστηριότητες ἀλλά ὁδηγεῖ στή μεταφορά εἰσοδήματος καί στή συντήρηση ἐξίσου παρασιτικῶν μή παραγωγικῶν δραστηριοτήτων. Γι' αὐτό τά κίνητρα δέν πρέπει νά εἶναι ἐνιαῖα ἀλλά νά παρέχονται μέ βάση τό συγκεκριμένο πρόγραμμα ἐγκατάστασης, ἐπένδυσης, παραγωγῆς, εἰσαγωγῶν-ἐξαγωγῶν, ἀπασχόλησης (δεσμευμένες τιμές).

δ) Τή δημιουργία μιᾶς σειρᾶς νέων βιομηχανιῶν γιά ἐνδιάμεσα προϊόντα πού θά καλύψουν παραγωγικά κενά καί θά ἐπιτρέψουν ἔτσι μιά ἐμβάθυνση τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἡ βελτίωση τῶν διακλαδικῶν καί ἐνδοκλαδικῶν διασυνδέσεων παραγωγῆς καί ἰδίως τῶν κλάδων, θά ἐπιτρέψει ἀκόμα τήν ἐνίσχυση τῆς ὀργανικῆς ἐνοποίησης τοῦ βιομηχανικοῦ τομέα καί τῆς οἰκονομίας γενικότερα, Ὁ δυναμικός χαρακτήρας τῆς ἐκβιομηχάνισης ἐξαρτᾶται ἄμεσα ἀπό τό βαθμό στόν ὁποῖο ἡ χώρα πετυχαίνει νά ἀναπτύξει τίς παραγωγικές της δυνάμεις σέ σημεῖο ὥστε οἱ διασυνδέσεις μεταξύ τῶν διαφόρων παραγωγικῶν δραστηριοτήτων νά εἶναι στενές.

ε) Τή διαμόρφωση μιᾶς πολιτικῆς πού θά προσδιόριζει τίς κρίσιμες γιά τόν προσανατολισμό τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς οἰκονομίας ἐπιλογές καί ἐνέργειες. Τό μικρό μέγεθος τῆς χώρας καί ἡ περιορισμένη ἐσωτερική ἀγορά δέν ἐπιτρέπουν τήν πολυτέλεια ὁλοκλήρου τοῦ φάσματος παραγωγῆς προϊόντων πού ζητοῦνται. Τό βασικό

πρόβλημα είναι νά προσδιοριστοῦν : Παραγωγικές δραστηριότητες πού θά ἀποβλέπουν ἀπλῶς στήν κάλυψη τῆς ἐγχώριας ζήτησης σέ ἀνταγωνιστικές τιμές, ποσότητες καί ποιότητες.

Παραγωγικές δραστηριότητες πού θά ἀποβλέπουν ὄχι μόνο στήν κάλυψη ἐγχωρίων ἀναγκῶν, ἀλλά καί στήν ἐξαγωγή ἑνός μεγάλου τμήματος τῆς παραγωγῆς. Ὁ τύπος τῆς ἐπιχείρησης πού εἶναι βασικά προσανατολισμένος στήν ἐγχώρια ἀγορά καί ἐξάγει ἕνα μικρό σχετικά τμήμα τῆς παραγωγῆς καί ἐπομένως ἔχει μέγεθος προσαρμοσμένο σ' αὐτές τίς συνθήκες, εἶναι ἀδύνατο νά ἐπιτρέψει μιᾷ εὐρείας κλίμακας ἐξαγωγική επέκταση τῆς οἰκονομίας. Τόσο ἡ ἀνταγωνιστικότητα τῆς βιομηχανίας ὅσο καί ὁ λόκληρης τῆς οἰκονομίας καί ἡ μείωση συνεπῶς τῶν ἀνισοτήτων στό ἰσοζύγιο πληρωμῶν, μποροῦν ν' ἀντιμετωπιστοῦν μέ τή δημιουργία μεγάλων παραγωγικῶν μονάδων, ἐξειδικευμένων σέ ὀρισμένους τομεῖς τῆς παραγωγῆς, ἱκανῶν ν' ἀναλάβουν καί ἐξαγωγική δράση καί ν' ἀνταποκριθοῦν στή ζήτηση μεγάλων ἀγορῶν. Ἰδίως ἡ ζήτηση πού προέρχεται ἀπό τίς εὐρωπαϊκές χῶρες ἐμφανίζει ἕνα ἐλάχιστο μέγεθος πού ἂν δέν ὑπάρχει δυνατότητα νά καλυφθεῖ ἀπό τήν πλευρά τῆς προσφοράς, δέν πραγματοποιεῖται κἂν ἡ ἐξαγωγή. Ἡ ἐλληνική βιομηχανία σήμερα, λόγω τοῦ μικροῦ μέσου μεγέθους τῶν μονάδων της, δέν ἔχει πετύχει νά καλύψει τομεῖς ὅπου σημειώνεται ἱκανοποιητική ζήτηση γιά προϊόντα πού παράγει, ἐπειδή δέν εἶναι σέ θέση νά τά προσφέρει σέ ποσότητες καί σέ ἀπαίτούμενο χρονικό διάστημα πού νά ἱκανοποιοῦν τίς ἀπαιτήσεις τῆς ζήτησης πού ἐκδηλώνουν εὐρωπαϊκοί εἰσαγωγικοί οἱκοί.

Ἡ χώρα πρέπει νά στρέψει τήν προσοχή της κυρίως πρός τήν ἀνάπτυξη προϊόντων πού θά ἐνσωματώνουν μέση ἢ ὑψηλή τεχνολογία. Ἡ προσέγγιση τοῦ ἐγχωρίου κόστους ζωῆς στό ἐπίπεδο τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν σημαίνει καί μείωση τῶν πλεονεκτημάτων πού θά πρόσφερε μιᾷ ἐξειδικευση σέ τυποποιημένα προϊόντα ἐντάσεως ἀνειδίκευτης ἐργασίας. Ἀντίθετα, ἡ παρουσία ἀξιολόγου ἐπιστημονικοῦ δυναμικοῦ, σέ συνδυασμό μέ τήν κατάλληλη διαμόρφωση τῆς τεχνικῆς ἐκπαίδευσης καί τήν ὁργάνωση καί ἐνίσχυση τῆς

Έρευνας, είναι προϋποθέσεις πού επιτρέπουν μιά πολιτική πρός τήν κατεύθυνση ανάπτυξη μέσης καί ύψηλης τεχνολογίας.

Τή βασική αὐτή πολιτική θά στηρίξουν καί ἄλλα μέρη ὅπως:

- ή ἀναδιάρθρωση τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος,
- ή ἀλλαγή τοῦ φορολογικοῦ συστήματος (κατάργηση ἐμμέσων φόρων σέ εἶδη εὐρείας καταναλώσεως, εἰσαγωγή φόρου προστιθεμένης ἀξίας, φόρος περιουσίας γιά τίς μεγάλες περιουσίες καί γιά τή μεταβίβαση περιουσιακῶν στοιχείων),
- καταπολέμηση τῶν ὑπερτιμολογήσεων τῶν εἰσαγωγῶν καί τῶν ὑποτιμολογήσεων τῶν ἐξαγωγῶν,
- ή ἀλλαγή τοῦ συστήματος κινήτρων,
- ή ἀναδιάρθρωση τῶν κρατικῶν δαπανῶν.

Ἀκρογωνιαίος λίθος κάθε οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρέπει νά εἶναι καί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἀγροτικοῦ τομέα. Πρέπει νά προωθηθεῖ ἡ δημιουργία ἀγροτοβιομηχανικῶν συνεταιρισμῶν γιά νά σμίξει τό ἐργοστάσιο μέ τό χωράφι καί νά δημιουργηθοῦν ἔτσι οἱ προϋποθέσεις γιά μιά θεαματική ἀνοδο τῆς παραγωγικότητας. Ἐτσι μόνο θά περάσει ὁ ἔλεγχος τῆς παραγωγῆς καί ἐμπορίας τῶν προϊόντων στούς ἴδιους τούς ἀγρότες καί θά τεθεῖ τέρμα στήν ἐκμετάλλευση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς μεσάζοντες καί ἐμπορομεσίτες. Ἡ αὕξηση τῆς παραγωγικότητας στή γεωργία θά ἀπαιτήσῃ ἀκόμη πέρα ἀπό τή βασική αὐτή θεσμική ἀλλαγή καί ἓνα μακροπρόθεσμο ἐπενδυτικό πρόγραμμα γιά τήν ἀνάπτυξη καί ὁλοκλήρωση τῆς ὑποδομῆς τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας (ὁδικό δίκτυο, ἀρδευτικά ἔργα κ.λ.π.).

Χρειάζεται ἐπίσης ἄμεσα μέτρα γιά τήν προστασία τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἀγρότη. Θά ἐφαρμόσει γι'αὐτό μιά νέα πολιτική τιμῶν. Οἱ τιμές τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων θά ἐξαγγέλονται νωρίς, θά καλύπτουν τό κόστος τῆς παραγωγῆς καί θά ἀφήνουν ἓνα λογικό περιθώριο κέρδους

Ἡ ἀλλαγή ὅπως διαγράφηκε δέν μπορεῖ νά συντελεσθεῖ σέ μιά μέρα. Οὔτε θά εἶναι ἀποτέλεσμα ἀπλῶς καί μόνο ἀποφάσεων μιᾶς κυβέρνησης πού θά θελήσει νά ἐφαρμό-

-σει τό παραπάνω πρόγραμμα. Οί μεγάλες αδυναμίες της οικονομίας μας, ή έλλειψη βιομηχανικής υποδομής, ή καθυστέρηση της γεωργίας, ή δυσανάλογη ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών, ή γραφειοκρατική δημόσια διοίκηση είναι αποτέλεσμα σωρευμένων λανθασμένων επιλογών πολλών δεκαετιών και δεν μπορούν να ξεπεραστούν σύντομα.

Η αλλαγή χρειάζεται χρόνο, προϋποθέτει μελέτη, σχεδιασμό, δουλειά, κινητοποίηση και θέληση του λαού να ξεπεράσει τά εμπόδια που θα ὀρθώνουν μπροστά του τά κατεστημένα συμφέροντα. Η αλλαγή θα είναι μιά μακριά πορεία μέ κρίσεις, πισωγυρίσματα, αντιξοότητες σέ ένα κλίμα ισχυρών αντιδράσεων.

Τόν αγώνα αυτό πρέπει να τόν δώσουμε γιατί δεν υπάρχει άλλος δρόμος. Καμμιά κυβέρνηση της Δεξιάς δεν είναι σέ θέση να βελτιώσει ουσιαστικά τήν κατάσταση. Τά όποιαδήποτε μέτρα της θα επιφέρουν μόνο ὀριακές αλλαγές. Η σημερινή οικονομική κρίση μας υποδεικνύει ὅτι χρειάζεται ένα άλλο σύστημα ὀργάνωσης και λειτουργίας της κοινωνίας μας, ὅτι χρειάζονται νέες επιλογές για μιά κοινωνική ανάπτυξη διαφορετικής μορφής από εκείνη που ἀκολουθήθηκε μέχρι σήμερα, ὅτι είναι αναγκαία ή δημοκρατική εξέλιξη της κοινωνίας μας, ὁ σοσιαλιστικός μετασχηματισμός ὥστε να δημιουργήσουμε τίς προϋποθέσεις για μιά σταθερή πορεία της Ελλάδας πρὸς ανώτερες μορφές κοινωνικής ὀργάνωσης και δημιουργίας.

(έθνική ανεξαρτησία -λαϊκή κυριαρχία- κοινωνική απελευθέρωση- δημοκρατική διαδικασία)